

*De Historische Kring
Gemeente Loenen
is actief in Loenen
Loenersloot
Nigtevecht
Nieuwersluis
en Vreeland*

VECHTKRONIEK
verschijnt twee maal per jaar

REDACTIEADRES:
Vechtoever 1
3633 XP Vreeland
Tel. 0294-232695

REDACTIE:
Drs. J. Berghoef
J. Boerstra
Drs. Z. Hageman-Vos
F. C. Jagt
Drs. J. J. M. A. M. Jonker-
Duynstee
C.J. de Kruijter
W. Mooij
G.J. Verhage

SECRETARIAAT HKGL:
Mevr. E. Edel
Vreelandseweg 25a,
3632 ER Loenen
Tel. 0294-237637

WEBSITE:
www.hkgl.nl

BANKRELATIE:
Rabo-Bank Loenen
Rek. nr. 31.06.54.017

DRUK:
Van Kralingen's drukkerij
& uitgeverij, Loenen

*Detail uit de kaart
van de gemeente
Loenen, waarop
de buitenplaats
'Middenhoek' en de
boerderij 'Klein
Middenhoek', het
geboortehuis van
Gerrit Oussoren,
duidelijk zijn
ingetekend. Situatie
omstreeks 1860.
Uit: de gemeente-
atlas van Nederland,
deel 6 (Utr), door
J. Kuyper.
Zaltbommel 1971.*

De grenzen van Loenen

De artikelen in deze Vechtkroniek spelen zich af rond of vlak buiten de grens van de gemeente Loenen. Dit sluit mooi aan bij de binnenkort te verschijnen kadastrale atlas Loenen, die de situatie weergeeft van de kernen van de huidige gemeente Loenen, maar getekend naar de situatie van 1832. De komende winter verschijnt deze atlas. Degenen die hierop hebben ingetekend, ontvangen bij verschijning een exemplaar.

Aansluitend hierop deed Kees de Kruijter onderzoek naar de grenswijziging in 1952, toen de buurtschappen Oud Over en Mijnden bij de gemeente Loenen werden gevoegd.

Verheugd was de redactie met het aanbod van een artikel van een externe auteur, over een onderwerp dat zich op voormalig Loenens gebied bevindt: oud-inwoner van Loenen, Mieke Kennis, schreef over de speelgoedfabriek Wico die in Nieuwer ter Aa gestaan heeft. Zij deed hier onderzoek naar in het kader van de tentoonstelling 'Made in Holland' in het poppen- en speelgoedmuseum te Tilburg. Ter gelegenheid van dit artikel is een kleine tentoonstelling georganiseerd in de hal van het gemeentehuis. U kunt er wellicht jeugdherinneringen ophalen bij het bekijken van dit 'ouderwetse' houten speelgoed!

Tot slot een interview met Gerrit Oussoren, die ook al aan de grens van Loenen, woonde aan de Angstelkade in Nieuwersluis, aan de overkant van het Amsterdam-Rijnkanaal. Over zijn boeiende leven werd hij geïnterviewd door Hilde de Haan en Riek Arink.

Veel plezier met het lezen over deze 'grensgevallen'!

Namens de redactie, Juliette Jonker-Duynstee

INHOUD

Herindeling van Oud Over en Mijnden	3
In gesprek met Gerrit Oussoren	16
Wico speelgoed uit Nieuwer ter Aa	24

GRENSWIJZIGING TUSSEN LOOSDRECHT EN LOENEN

Herindeling van Oud Over en Mijnden

De komende winter verschijnt de kadastrale atlas van de gemeente Loenen met de oudste serie gedetailleerde minuutplannen, die in de jaren tot 1832 door het kadaster zijn vervaardigd. Op deze kaarten zijn alle percelen, woonhuizen, gebouwen, wateren en wegen van Loenen, Loenersloot inclusief Nieuwer ter Aa, Nieuwersluis, Nigtevecht en Vreeland ingetekend. Wat op de kaart van Loenen ontbreekt zijn de buurtschappen Oud Over en Mijnden, omdat die in 1832 nog tot de gemeente Loosdrecht behoorden. Per 1 januari 1952 zijn deze bij de gemeente Loenen gevoegd. Als aanvulling op de kadastrale atlas is hieronder een artikel over de grenswijziging tussen Loosdrecht en Loenen opgenomen, waarbij wel bedacht moet worden dat tussen de gegevens in de atlas en die in dit artikel precies 120 jaren verstreken zijn.

Initiatief van de bewoners zelf

In januari 1945 schreef Felix Mulder jr. (1887-1950), wonende aan de Bloklaan, nr. B 18a, te

Loosdrecht (post: Loenen aan de Vecht), aan de commissaris van de provincie Utrecht, dat de inwoners van de gemeente Loenen vergeleken met die van de gemeente Loosdrecht verschillende extra voordelen genoten. Om die reden verzocht hij de wijken Oud-Over, Mijnden en Bloklaan tot en met het fort Spion bij de gemeente Loenen te trekken. Hij onderbouwde zijn verzoek met de bewering, dat - gezien vanuit het dorp Loenen - de bewoners van de overzijde van de Vecht geheel buiten deze voordelen vielen, "om de treurige reden dat dit gedeelte behoort tot de gemeente Loosdrecht, 4-5 K.M. van het gemeentehuis verwijderd". Mulder jr. vervolgde zijn brief met de constatering, dat "de burgemeester van Loosdrecht totaal niets doet voor bovengenoemde inwoners zijner gemeente en dat de reeds jarenlange bestaande bezwaren dezer toestand betreffende de groote afstand van het gemeentehuis, vooral in dezen tijd tot bijzonder groote moeilijkheden leidt". De afzender verzocht de gewaardeerde mede-

Oud Over met het gezicht op de buitenplaats 'Vegtlust', circa 1950.
Coll.: W. Mooij.

werking van de commissaris van de provincie om een spoedige herindeling te realiseren. Hij eindigde zijn brief met de woorden: "ik ben absoluut overtuigd namens de overgrote meerderheid der bedoelde bewoners te spreken."

De brief was geschreven in de laatste maanden van de oorlog. Bij vele inwoners van de buurtschappen aan de oostzijde van de Vecht bleef ook na de bevrijding de wens bestaan om tot de gemeente Loenen te gaan behoren. Mr. dr. N.J.C.M. Kappeyne van de Coppello, advocaat te Amsterdam, maar woonachtig in huize 'Kalorama' te Oud Over, trad op als woordvoerder van de bewoners van Oud Over en Mijnden. Namens hen schreef hij in september 1945 een rekest aan het college van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, dat ondertekend was door W. Griffioen en anderen, met als voornaamste inhoud, "dat de kern der buurtschap Oud-Over, door eenige honderden personen bewoond, zich tegenover het dorp Loenen bevindt, terwijl zij door het plassegebied van het dorp Loosdrecht is gescheiden; dat het gevolg daarvan is, dat de bewoners in vijf tot tien minuten zich te voet naar het Raadhuis van Loenen kunnen begeven, terwijl zij ruim anderhalf uur gaans van hun eigen raadhuis zijn verwijderd;

dat ook de buurtschap Mijnden aan de andere zijde dan de gemeente Loenen aan de Vecht gelegen, door het plassegebied van het dorp Loosdrecht is gescheiden en veel verder van dit dorp dan van Loenen is verwijderd; dat zij cultureel en economisch met Loenen één geheel uitmaken en het een zonderlinge situatie is, dat zij staatkundig daarentegen bij Loosdrecht behoren, waarmede zij van nature geen betrekkingen onderhouden; dat deze toestand een overblijfsel is uit lang vervlogen tijden, toen, vóór de totstandkoming van het Koninkrijk der Nederlanden, Loosdrecht tot Holland, doch Loenen daarentegen tot het Sticht (Utrecht) behoorde; dat zij van meening zijn, dat hieraan een einde behoort te worden gemaakt en de staatkundige toestand met de economische en culturele in overeenstemming moet worden gebracht. Conclusie: de gemeentegrenzen moeten zodanig worden gewijzigd, dat de beide buurtschappen tot de gemeente Loenen gaan behoren.

Opvatting van de provincie

In maart 1947, anderhalf jaar na het verzoekschrift van de inwoners van Oud Over en Mijnden, ontving de burgemeester van Loenen bericht van het provinciaal bestuur, dat niet alleen de grenzen van Loenen en Loosdrecht voor herziening in aanmerking kwamen, maar

De Brugstraat in de richting van Oud Over, gezien vanaf de brug in het dorp Loenen, circa 1950.
Coll.: W. Mooij.

*De Mijndensesluis, gezien vanaf de plassen in de richting van de brug in de Mijndensedijk, circa 1950.
Coll.: W. Mooij.*

ook de grenzen van de gemeenten Breukelen-Sint Pieters, Maarsseveen en Tienhoven. De provincie wilde deze grenscorrecties in samenhang met elkaar bestuderen. Na een herhaald verzoek ontving mr. Kappeyne van de Coppello in april 1948 een schriftelijke reactie van de commissaris der koningin met de mededeling, dat de provincie de overgang van Oud Over en Mijnden niet als een op zichzelf staande aangelegenheid wilde behandelen, maar de zaak in breder verband wilde bezien als onderdeel van een toekomstige gemeentelijke herindeling van de gehele Vechtstreek.

Gewijzigd standpunt van de provincie

De mening van het provinciaal bestuur bleek in februari 1950 gewijzigd te zijn. Plotseling kwam er schot in de zaak. Op dat moment was de provincie wel bereid het rekest van september 1945 als een afzonderlijke aangelegenheid, dus los van een verdere herindeling van de Vechtstreek, in behandeling te nemen. De voornaamste redenen waren dat er in de beide buurtschappen nieuwe woningen gebouwd moesten worden en dat de openbare lagere school in Oud Over dringend aan vervanging toe was. Welke gemeente zou deze noodzakelijke voorzieningen moeten gaan realiseren? De gemeente Loosdrecht, waar Oud Over en Mijnden toe behoorden, of

de gemeente Loenen, waar de buurtschappen graag bij wilden gaan horen. Naar aanleiding van het gewijzigde standpunt van de provincie nodigde het college van burgemeester en wethouders van Loosdrecht het college van Loenen uit voor een bespreking op 17 maart 1950. Uit het verslag van die vergadering blijkt, dat 90% van de meerderjarige bewoners van Oud Over en Mijnden bij de gemeente Loenen wilden behoren. Een reden temeer voor het college van Loosdrecht om niet dwars te gaan liggen, maar in te stemmen met het redelijke argument dat “de geografische ligging ten opzichte van Loenen voor de bewoners van de buurtschappen een grote rol speelt en het verlangen om te worden gevoegd bij de gemeente Loenen begrijpelijk is.” De beide dagelijkse besturen kwamen in de bespreking tot overeenstemming over de grenscorrectie. De woningsituatie was het heikele punt. Oud Over had dringend behoefte aan nieuwe woningen. Helaas waren de bouwplannen voor acht woningen te duur voor de gemeente Loosdrecht, reden waarom ze tot grote teleurstelling van de bewoners van Oud Over niet konden doorgaan. Het probleem was de plek waar deze huizen gebouwd moesten worden. De grond voor de geplande woningbouw in Oud Over bleek niet geschikt te zijn voor bebouwing. De gemeente Loenen had betere en goedkopere mogelijk-

heden. Dankzij de hulp van burgemeester en wethouders van Loosdrecht kreeg Loenen een bouwplan ter beschikking voor tien woningen. In 1950 bedroeg het aantal inwoners van de buurtschappen: Oud Over 711 en Mijnden 281 personen, dus in totaal 992 personen.

“Liever vis in de Loenderveense plas, dan arbeiderswoningen in Oud Over”

Volgens een dagbladartikel van 3 april 1950 was de verstandhouding tussen de ‘Overkanters’, zoals de mensen van Oud Over en Mijnden zichzelf graag noemden, en de gemeente Loenen niet altijd zo goed geweest. Maar daarin was de laatste jaren een kentering gekomen, vooral omdat men zich jarenlang achteruit gesteld voelde door het beleid van de gemeente Loosdrecht. Men zocht hulp bij Loenen. De voornaamste oorzaak was de abnormaal slechte toestand waarin de woningen in Oud Over en Mijnden verkeerden, en waarvan vrijwel de gehele bevolking te lijden had. Men wilde zelfs beweren, “dat één van Loosdrechts vroede (voor)vaderen eens

Leen Looij, wonende aan de Mijndensesluis (Mijndensedijk 17, voorheen B 2a), was bakker en broodventer, werkzaam bij bakker Post, later bij bakkerij Verboom, overgenomen door Keuning, op de hoek van de Dorpsstraat en de Brugstraat te Loenen, circa 1950. Coll.: H. Looij.

gezegd heeft: “Liever vis in Loenderveense plas, dan arbeiderswoningen in Oud Over”, en “eerlijk gezegd kon men in Oud Over en Mijnden niets ontdekken wat deze beweringen zou kunnen logenstraffen. Armoedig en verveelbaar stonden daar de krotwoningen bij elkaar. Bij gebrek aan beter thans nog bewoond, straks gedoemd te verdwijnen om niet meer vervangen te worden.” Het artikel vervolgde met de droevige constatering, dat “velen hiervan z.g. éénkamerwoningen zijn, waarin de hele familie alle bezigheden moet verrichten. Luxueus zijn de woningen, waarbij een aparte W.C. is gebouwd. In de meeste gevallen is dit een gemeenschappelijk bezit, waarvan door meer gezinnen, soms tot een aantal van 20 of 25 personen, gebruik wordt gemaakt. Een thyphus-epidemie in 1945 heeft hierdoor al ettelijke slachtoffers geëist. Slaapkamers kent men in Oud Over bijna niet. Vader en moeder slapen met hun kroost, onder wie soms jongens en meisjes van 16 en 17 jaar op de zolder, zonder enige afscherming. Het beeld dat de O.L.-school, de enige in Oud Over en Mijnden, biedt is er één van verwaarlozing en verarming. Loosdrecht heeft de plannen die er bestonden om de school te verbeteren, terzijde gelegd. Het gevolg hiervan is dat de kinderen hun lesuren doorbrengen in een muffige vunzige ruimte, in een bijeengezocht armzalig stelletje banken met en zonder rugleuning waarvan 80% door de schoolarts is afgekeurd. Zo zijn de toestanden waarin de bevolking apathisch heeft berust. Vooral ook omdat nieuwbouw van arbeiderswoningen praktisch onmogelijk bleek doordat fundering en heiwerk de kosten en huurprijzen te hoog zouden maken, ziet men thans als enige oplossing van deze onhoudbare toestanden een samenvoeging bij Loenen waar men in veel mindere mate met het woningvraagstuk te kampen heeft, daar het jaarlijks toegewezen bouwvolume wordt opgebruikt.”

Reacties van de beide gemeenteraden

Het voorstel van burgemeester en wethouders van Loosdrecht om de grenswijziging door te laten gaan, stuitte in de raadsvergadering van mei 1950 op heftige tegenstand, vooral van de kant van de Partij van de Arbeid (P.v.d.A.). Van die kant beweerde men, dat het afstaan van de twee buurtschappen aan Loenen een bedrag aan inkomsten zou mislopen dat de

besparing op de uitgaven met 15.000 gulden zou overtreffen. Veel zorg maakte de P.v.d.A. zich over het gemeentepersoneel, dat de kans zou lopen in een lagere loonklasse te worden ingedeeld door het verlies van in totaal 992 inwoners. Een raadslid van de Christelijk-Historische Unie, wonende in Oud-Over, toonde zich voorstander van het voorstel. Maar het voorstel van het college van burgemeester en wethouders haalde het niet. Een laatste poging van de voorzitter van de Loosdrechtse raad om het voorstel van B. en W. aan te nemen was tot mislukking gedoemd. De journalist van het dagbladartikel, dat deze raadsvergadering versloeg, besloot zijn verhaal met de wrange woorden: "Voorlopig kunnen gemeentepersoneel en raadsleden aan de overkant van de plas gerust zijn over salaris en raadszetels. In Oud Over en Mijnden gaat men zolang nog wel met 26 personen op 1 w.c."

De gemeenteraad van Loenen reageerde anders op het voorstel tot herindeling tijdens zijn vergadering van 4 april 1950. In die vergadering werd naar voren gebracht, dat de in 1945 door "vrijwel alle meerderjarige inwoners" van Oud Over en Mijnden uitgesproken wens om door grenswijziging die buurtschappen aan Loenen toe te voegen, zeer goed begrepen was. Omdat het college van burge-

meester en wethouders van Loosdrecht geen bezwaar had tegen het afstaan van een gedeelte van het gebied van zijn gemeente, Was men het over de toekomstige grens tussen de beide gemeenten eens geworden. Met betrekking tot het waterschap "Mijnden" was de gemeenschappelijke conclusie dat dit in zijn geheel bij Loenen gevoegd zou moeten worden, hetgeen economisch zowel als geografisch de oplossing zou zijn. Het gemeentebestuur van Loenen stemde in met de overgang van Oud Over en Mijnden. In de brief van 14 april 1950 aan gedeputeerde staten van de provincie Utrecht sprak het dagelijks bestuur van Loenen de hoop uit, dat de provincie "ons in onze taak om de volkshuisvesting op krachtige wijze te verbeteren, behulpzaam zal willen zijn door een ruime toewijzing van bouwvolumen."

Reactie van de provincie

Ondanks de tegenwerking van de gemeenteraad van Loosdrecht werd de procedure tot herindeling toch voortgezet. Tijdens de raadsvergadering van de gemeente Loenen op 30 januari 1951 kwam de brief van de provincie ter sprake, waarin werd meegedeeld dat de minister van Binnenlandse Zaken het provinciaal bestuur had gemachtigd een ontwerpregeling voor de grenscorrectie samen te stellen en deze aan de beide gemeenteraden voor te

*De woning van de commandant van de Koning Willem III-kazerne aan het Zandpad, circa 1950.
Coll.: W. Mooij.*

leggen. In de toelichting bij dit agendapunt schreef het college van burgemeester en wethouders, dat Gedeputeerde Staten van de provincie enkele wijzigingen in het eerdere voorstel hadden aangebracht. Op een enkel punt was het college daar niet blij mee. Het was van mening dat huize 'de Koekoek' (B 22 van H.J. Legger) onder de grenswijziging zou moeten worden opgenomen en dus ook bij Loenen gevoegd zou moeten worden.

Omtrent de ontwerpregeling had het college van burgemeester en wethouders ook de mening gevraagd van de postcommandant van de rijkspolitie. Zijn mening, vastgelegd in de brief van 21 december 1950, nemen we hier ter informatie op: "Uit de voorgestelde wijzigingsplannen blijkt, dat men voornemens is het gedeelte, deel uitmakende van de militaire werken van het fort 'Spion', met de daarbij behorende fortwachterswoning, niet aan de nieuwe gemeente toe te voegen hetgeen volgens mijn bescheiden mening tot verschillende moeilijkheden aanleiding kan geven, in het bijzonder bij mobilisatie en oorlogsgevaar, zoals in de afgelopen jaren reeds is gebleken. Bij een eventuele mobilisatie of oorlogsgevaar met de daaruit voortvloeiende maatregelen betreffende inkwartiering of vordering van ruimte of goederen, deed zich telkenmale de moeilijkheid voor dat de Burgemeester of andere personen die zulks moesten regelen, zover afwezig waren en dikwijls niet te bereiken waren. Meerdere malen gebeurde het dat midden in de nacht plotseling inkwartiering moest plaats hebben, wat gezien de afstand vanwaar de Burgemeester van Loosdrecht woonde en de slechte telefonische verbinding, die ook voor het fort Spion, via de kazerne te Nieuwersluis over het telefoonnet Loenen, over Amsterdam moesten gaan, dikwijls tot moeilijkheden aanleiding gaven en een langdurig oponthoud veroorzaakten. Door slechts enkele personen bij de aanstaande grenswijzigingen bij de gemeente Loenen te voegen, kunnen alle voornoemde bezwaren worden voorkomen, daar zowel het gemeentehuis van Loenen, als de Burgemeester van die gemeente op betrekkelijk korte afstand zijn gelegen en woonachtig zijn. Deze bijvoeging heeft ook dit voordeel, dat alle aan de westzijde van de plassen gelegen militaire werken, zoals kazerne, forten en inundatiewerken, onder één gemeente komen te liggen,

terwijl men anders met twee Burgemeesters en gemeenten heeft te maken."

Ook schreef het college van burgemeester en wethouders in de toelichting op dit agendapunt nog, dat door bijvoeging van dit gedeelte van Loosdrecht de mogelijkheid zou worden geschapen om in de toekomst in het bij Loenen te voegen gebied een "zweminrichting" aan te leggen.

Wet tot wijziging van de gemeentegrens

Reeds in het najaar van 1951 kwam het wetsvoorstel tot wijziging van de grens tussen de gemeenten Loosdrecht en Loenen in behandeling in het parlement. De memorie van toelichting op die wet maakt duidelijk, waarom het noodzakelijk was Oud Over en Mijnden voorafgaande aan de bredere herindeling van de Vechtstreek, die met ingang van 1 april 1964 plaatsvond ¹⁾, bij Loenen te voegen:

1. Oud Over en Mijnden liggen in de onmiddellijke omgeving van Loenen, terwijl zij door het plassegebied van het eigenlijke Loosdrecht zijn gescheiden. De bevolking van deze buurtschappen komt weinig of niet in aanraking met Loosdrecht. Het contact met Loosdrecht blijft beperkt tot de zaken van de gemeente-administratie.
2. De rivier de Vecht vormt geen scheidend element, omdat de buurtschappen door middel van bruggen verbinding hebben met Loenen. De bevolking is geheel op Loenen georiënteerd.
3. Kerkelijk is dat eveneens het geval: de hervormden, gereformeerden en rooms-katholieken in Oud Over en Mijnden behoren kerkelijk tot Loenen. De oud-gereformeerden houden hun kerkdiensten in het verenigingslokaal 'Ons Huis' tezamen met hun geestverwanten uit Loenen en omgeving.
4. Ook het verenigingsleven in Oud Over en Mijnden is op Loenen gericht.
5. Een deel van de leerplichtige kinderen bezoekt de openbare lagere school in Oud Over. In de beide buurtschappen zijn geen bijzondere scholen met als gevolg dat het andere deel van de leerplichtige kinderen de scholen in Loenen bezoeken. Geen enkel kind ontvangt onderwijs aan een school in Oud- of Nieuw-Loosdrecht.
6. Oud Over en Mijnden behoren tot het verzorgingsgebied, uitgaande van de Commis-

Het woonschip
'De Prince van
Orangiën'
circa 1950.
Coll.: W. Mooij

sie voor Christelijke Belangen te Loenen.

7. De buurtschappen hebben geen eigen begraafplaats. De begrafenissen vinden plaats op de algemene en rooms-katholieke begraafplaats, resp. in Loenen en Loenersloot.
8. Tenslotte is er de woningsituatie, die om een snelle oplossing vraagt waarover in de memorie van toelichting letterlijk staat, dat "de woningtoestanden van de arbeidersbevolking in Oud Over in het algemeen zeer slecht zijn. Hier bestaan op grote schaal misstanden, die zo spoedig mogelijk dienen te verdwijnen. Een groot aantal woningen zal moeten worden gesloopt. De bouw van arbeiderswoningen in Oud Over en Mijnden zelf stuit echter op grote financiële bezwaren, daar de kosten van het bouwrijpmaken van de drassige grond zeer hoog zijn. De oplossing is, dat de woningen in Loenen worden gebouwd. De kosten zijn hier aanzienlijk lager. Loenen heeft inmiddels een aanvang doen maken met de bouw van woningen ten behoeve van inwoners van Oud Over."

De aangevoerde argumenten waren zo sterk, dat de wet op 14 november 1951 is aangenomen, zodat de bewoners van Oud Over en Mijnden, inclusief de bewoner van huize 'de Koekoek' en het fort Spion per 1 januari 1952 konden overgaan naar de gemeente Loenen.

Bewoners aan de oostzijde van de Vecht

Als gevolg van de herindeling werden de woningen aan de oostkant van de Vecht opnieuw genummerd. Als afsluiting van dit artikel volgt het adresregister van de ingezetenen van de gemeente Loosdrecht, die sedert 1 januari 1952 overgingen naar de gemeente Loenen met de nieuwe nummering van de woningen/panden en de namen van de hoofdbewoners/eigenaars. Achter de namen zijn tussen haakjes de oude huisnummers opgenomen.

Zwannie Hageman
Kees de Kruijter

BRONNEN:

Streekarchief Vecht en Venen (SAVV), archief gemeente Loenen (1944-1964), inv. nrs. 6 (vergaderagenda's van de gemeenteraad) en 12 (stukken betreffende de grenswijziging tussen de gemeenten Loosdrecht en Loenen, 1945-1953).

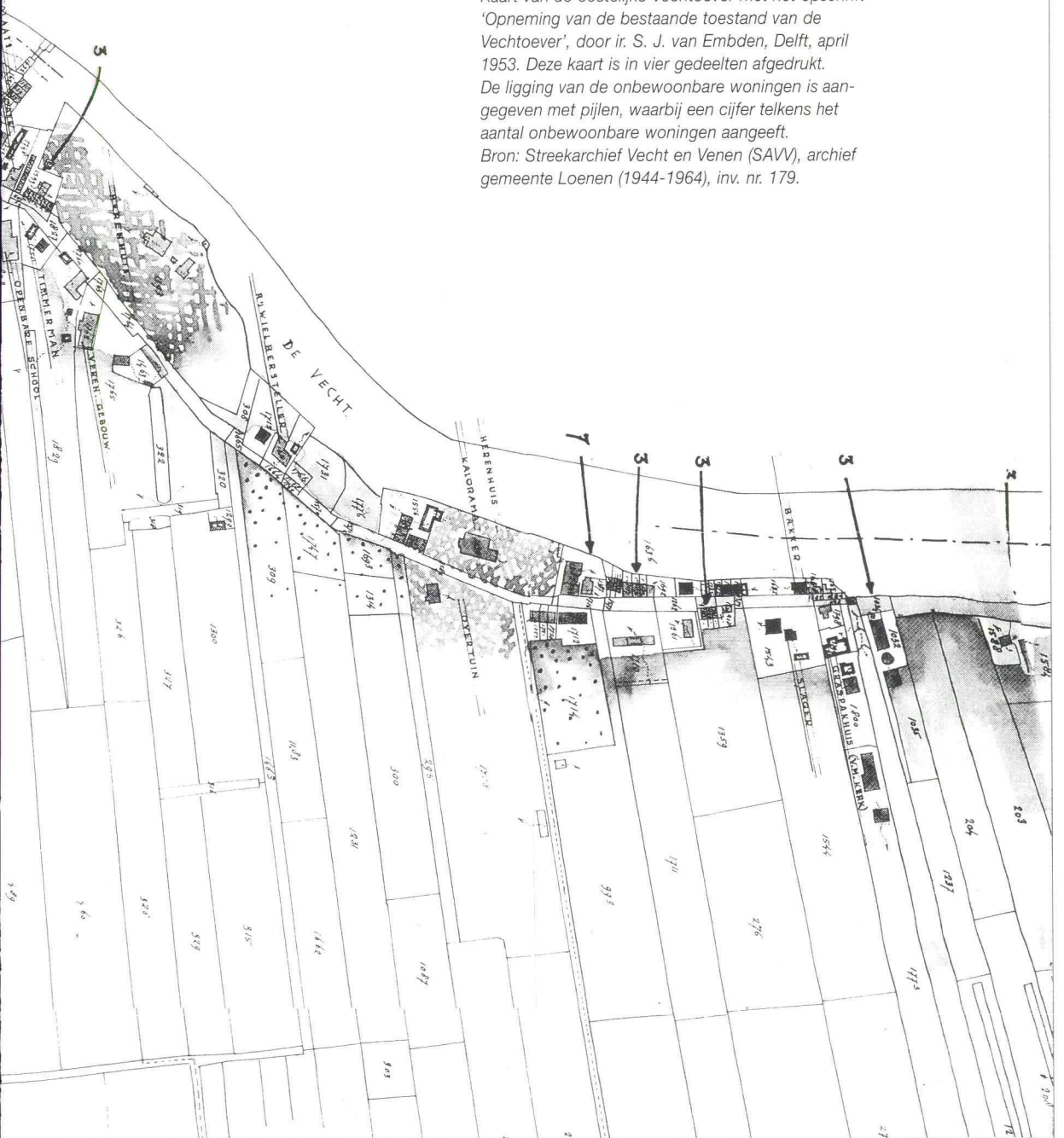
NOOT:

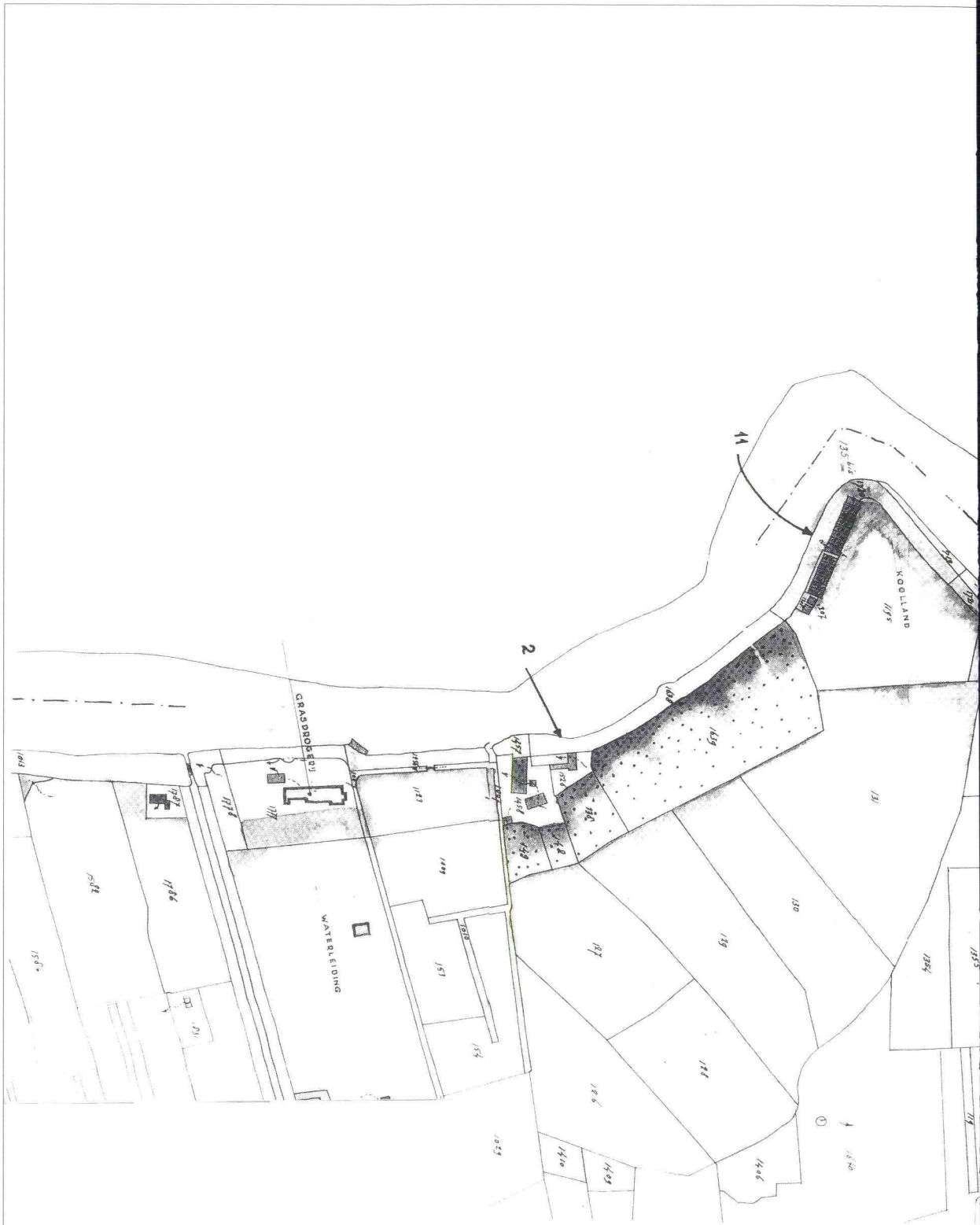
- 1) Bij de herindeling van 1 april 1964 werd de gemeente Vreeland opgeheven en gevoegd bij de nieuwe gemeente Loenen. Door de daaropvolgende herindeling van 1 januari 1989 werd Nigtevecht opgenomen in de gemeente Loenen.

Kaart van de oostelijke Vechtoever met het opschrift 'Opneming van de bestaande toestand van de Vechtoever', door ir. S. J. van Embden, Delft, april 1953. Deze kaart is in vier gedeelten afgedrukt. De ligging van de onbewoonbare woningen is aangegeven met pijlen, waarbij een cijfer telkens het aantal onbewoonbare woningen aangeeft. Bron: Streekarchief Vecht en Venen (SAVV), archief gemeente Loenen (1944-1964), inv. nr. 179.

BEWONERS AAN DE OOSTZIJDE VAN DE VECHT

Bloklaan

1. A. de Pijper (B 23a)
2. J.A. de Leeuw (B 14)
3. H.J. Legger (B 22)
4. J. van der Neut (B 15)
5. R. van den Bosch (B 16)
8. G. Leeman (B 17)
10. D. Leeman (B 18)
12. C. Doeland (B 18a)
14. G. Westveen (B18b)
16. W. Dorresteyn (B 18c)
18. D.G. Verhoef (B 18d)
20. J.A. Klever (B 19)
22. J. van den Bosch (B 20)

Brugstraat

10. Wed. G. Reimus-Tober (B 34)
12. M. Nuijen (B 35)
13. P. Visser (B 36)
14. Z. Plugge (B 32)
15. Wed. H. Dolman-vd Giesen (B 37)
16. D. Griffioen (B 31)
17. Schilderswerkplaats (—)
18. J. Niekerk (B 30)
19. Garage (H. de Ruiter, —)
23. G. Vermolen (B 38)

Mijndensedijk

1. S.P. Tekstra (B 13)
2. A. Driesens (B 12a)
3. L. Smids (B 12)
5. F.J. Veltrop (B 11)
7. J.G. Bevers (B 10)
8. J. van der Vliet (B 7b)
9. H. Bevers (B 9)
10. H.C. Buzink (B 7a)
11. J.C. de Kruiff (B 8)
12. C. Dolman en G. Versluis (B 7)
13. W. Kamphorst (B 2b)
14. J.W. van Vliet (B 6)
15. J. Dokkum en C. Moleveld (B 3)
16. A. Heeger (B 5)
17. L. Looij (B 2a)
18. T.A. van Dam (B 4)
19. W. Griffioen (B 1)
20. Wed. J.H.H. van Beusekom-van Foreest (B 3a)
21. C. Slagt en A. Griffioen (B 2)
22. A.C. Nielen (A 61)
23. N. van der Paauw jr. (A 62)
24. Wed. N. ten Haken-Schipper (A 60)

25. N. van der Paauw sr. (A 61a)
26. J. de Kruyff (A 59)
27. P.N. van der Paauw (A 57a)
28. S. Hoeksema (A 58)
29. A.P. van Schaick (A 57)
31. W.H. Veerbeek (A 56a)
33. A. Meijer (A 56b)
34. M. Spijker (A 50)
35. H. van der Wiel (A 56)
36. Werkplaats (J. Spijker, A 49a)
37. L. Hobo (A 55)
38. L. van der Vlist (A 47)
39. S. van der Paauw (A 54)
40. J.C. van Vliet (A 46)
41. J. Verhoef (A 53)
42. H.G. van der Heiden (A 45)
43. D. van Asselt (A 52)
44. — (A 44)
45. Electricch Gemaal (—)
46. J. Nieuwhoff (A 43)
47. H. de Groot (A 51)
48. J. Spijker (A 42)
49. Wed. G. vd Berg Fontijn (A 49)
50. A. Versloot (A 41)
51. C. Schoe (A 48)
52. H. Steenmetz (A 40)
53. P. Nagel (A 35)
54. C. Veen (A 39)
55. J.G. Spee (A 31)
56. W. van der Vlist (A 38)
57. H. Nagel (A 24)
58. K.M. van Manen (A 37)
60. P.J. van der Neut (A 36)
66. Werkplaats (P.N. v. Schaick, A 34)
68. J.P. Steenmetz (A 32)
70. T. Verduijn (A 33)
72. Wed. G. van 't Nederend-van der Weijde (A 30)
74. Werkplaats (G.G. Houtman)
76. Wed. L. Houtman-Wilgenkamp (A 29)
78. J. Spijker (A 28)
80. Wed. J. Nielen-van Well (A 27)
82. P. Tel (A 25)
84. A. Kastelijin (A 26)

Oud Over

1. A. de Ridder (B 23)
2. G. Jansen (B 24)
3. G. Schoorl en J.v.d. Berg (B 25)
4. A.G. Vos (B 26a)
5. P. Determeijer (B 27)

6. W.J. Grim (B 26)
7. H. Revis en J. den Besten (B 29)
8. Villa 'Bij Dorp' (B 28)
9. J. Jansen (B 44)
10. D. van der Made (B 39)
11. J. de Haan (B 45)
12. T.F. de Rouw (B 41)
13. Chr. Vriens (B 46)
14. G. Schipper (B 42)
15. W. van Spengen (B 47)
16. H.A. Schoonderwoerd (B 43)
17. A. van Es (B 48)
18. Zomerhuisje (Roelofsema, B 43a)
19. M.H. Vlug (B 49)
20. W.F. Kuyper (B 57)
21. G.H. Bevers (B 50)
22. Openbare lagere school (B 58)
23. H.W. Bevers (B 51)
24. Werkplaats (A. Versloot, geen oud nummer)
25. P. Molleman (B 52)
26. A. Versloot (B 59)
27. H. Dolman (B 53)
28. T. Schipper (B 60)
29. J.H. Vrij (B 54)
30. G. Stoker (B 61)
31. J. Vlug (B 56)
32. A. van Voorthuijsen (B 62)
33. L.H. Sondaar (B 63)
34. Gebouw 'Ons Huis' (B 64)
35. F. Stravers (B 66)
36. J.E. Spee (B 65)
37. D. van der Geer (B 67)
39. J.H. ten Dijke (B 68)
40. G. Klijn (B 76)
42. H. Spijker (B 78)
44. A. Besselse (B 79)
45. J. Strijland (B 71)
46. J. Leferink (B 80)
47. Wed. G. Lamme-v. Slooten (B 70)
48. Wed. M. van Well-Schockman (B 81)
49. Wed. C.C. Dalhuisen-Hunzel (B 69)
50. Wed. E. Menke-Vlug (B 82)
51. G. Kooops (B 72)
52. J.J. Griffioen (B 83)
53. P. Veen (B 73)
54. J. van Lunteren (B 84)
55. A. Maasakker (B 74)

56. W. Jagt (B 97a)
 57. K. Maasakker (B 75)
 58. J. Wingelaar (B 97b)
 59. N.J.C.M. Kappeijne van de Coppello (B 77)
 60. Wed. F. Hennipman-van der Heiden (B 98)
 61. J. van Slooten (B 86)
 62. J. Veen (B 99)
 63. T. Oskam (B 85)
 64. W. van ter Meij (B 100)
 65. F.W. van Wijngaarden (B 87)
 66. M. Timmerman (B 102)
 67. J. Lekkerkerker (B 88)
 68. G. Verbrugge en C. van der Leeden (B 104)
 69. J. Mooij (B 89)
 70. H. Timmerman (B 105)
 71. B. Maasakker (B 90)
 72. N.C.A. van der Horst (B 108)
 73. H.J. Vlug (B 91)
 74. G. Wagenaar (B 112)
 75. J. Westerink (B 92)
 76. J. Struik (B 113)
 77. Wed. F. Maasakker-Groen (B 93)
 78. H. van Wettum (B 115)
 79. T.J. Tinus (B 94)
 80. Pakhuis (F. van Schaik, B 115)
 81. M. van Rooijen (B 95)
 82. T. Kroon (B 115a)
 83. S. van Rooijen (B 97)
 84. T. Dalhuisen (B 116)
 85. A. Valkenburg (B 101)
 86. F. van Schaik (B 117)
 87. Schuur (M. Valkenburg, --)
 88. J. Veen (B 120)
 89. E. Stoker (B 106)
 90. G. Spijker (B 119)
 91. L. Dalhuisen (B 107)
 92. G. Spijker (B 118)
 93. G. van Roemburg (B 110)
 94. N.W. Timmerman (B 121)
 95. T. Valkenburg (B 111)
 96. E. Achterberg (B 122)
 97. W. Stoker (B 114)
 98. W.H. Plantfeber (B 124)
 100. C.P. de Kat (B 124a)
 101. M.A. van Ginkel (B 163)
 102. R. Griffioen (B 124b)
 104. Molen Amsterdamse Waterleiding Mij. (B 125)
 106. Pompstation Waterleiding Mij. (B 125a)
 108. N. Valkenburg (B 126)
 110. Fabriek (B 127)
 112. J. Randerat (B 128)
 114. J.H. Treur (B 129)
 116. A.G. Nagelmaker (B 130)
 118. P. van der Wiel (B 131)
 120. N. Lamme (B 132)
 122. Wed. W.F. Spreeuw-Ledder (B 133)
 124. K. Ledder (B 134)
 126. J. Spijker (B 135)
 128. J. Los (B 136)
 130. A. Steenbeek (B 137)
 132. M. Ledder (B 138)
 134. M.K. Ledder (B 139)
 136. J. Vlug (B 141)
 138. A. Vroon sr. (B 142)
 140. Wed. P. Vlug-Schuur (B 143)
 142. D. Stoker (B 144)
 144. Wed. A. Vlug-van Rooijen (B 145)
 146. H. Lamme (B 146)
 148. C. Stoker (B 147)
 150. J.A. Lamme (B 148)
 152. H.J. Doude van Troostwijk (B 149)
 154. R.H. Erdmann (B 150)
 156. L.A. Tanis (B 151)
 158. L. Limburg (B 152)
 160. P.A. Goris (B 153)
 162. J.J. Nagelmaker (B 155)
 164. C. van Ginkel (B 156)
 166. J.S. Baar (B 157)
 168. H. Koorda (B 158)
 170. W. Hoogendoorn (B 160)
 172. W.A. van Thienen (B 161)
 174. G.A. Nagelmaker (B 162)
 176. J.C. Scheepmaker (B 164)
 178. P.J.A. Trestorff (B 165)
- Zandpad**
1. B.A.J.A. van Randwijk (A 23)
  2. H. Pruis (A 22)
  3. Koning Willem III-kazerne (A 21)
  4. J. de Bruijn (A 20)
  5. D.J. Wit (A 19)
  6. W.J.B.J. Veldhuis (A 18)
  7. J.C.A. van Ierland (A 17)
  8. F.H. Ringers (A 16)
  9. M. Geerenstein (A 15)
  10. H. Hazendonk (A 14a)
  11. W. Loenen (A 14b)
  12. H. Kalkman (A 14c)
  13. J.J. Krabman (A 14d)
  14. J.H. Hallie (A 14)
  15. Zwembad (—)
  16. Wed. G.D. de Bruin-Pijl (A 12)
  17. H. van der Neut (A 13)
  18. A. Goes (A 10)
  20. A.W. van den Engel (A 7)
  21. H. Gersen (A 8)
  22. E.J. Doornenbal (A 9)
  23. J.W. Casant (A 6)
  24. E. van der Wilt (A 5)
  25. L.J. Casant (A 4)
  26. H. Nagel (A 4)
  27. J. Tiller (A 4a)
  28. M. Willig (A 3)
  29. H.G. Degenkamp (A 2)
  30. J.J.A.M. de Loor (A 2a)
  31. P.C. Klap (A 1)
- en 26 niet genummerde woon-
 schepen:
 'De Uitkomst': P.J. Graauw
 'De Vrijheid': Fr. van den Helm
 'De Kreek': J. Tober
 'Sans Gène': A.J. de Vries
 'De Pinksterblom': C. Schaaake-
 Verkozen
 'Frisia': S.A. van den Abeele en
 M.C. van der Steen
 'De Driem': M.F. van Eeghen
 'Tjakra': J.B. Doedens
 't Ros Beijaerd': J.J. van Eeghen
 'Princesse Marijke': H.A. Pauwels
 'Prince van Orangiën': J.L.P. van
 Hasselt
 'Gabrielle d'Estrees': P.A. Warren
 'Pegassus': Th.L. Kurpershoek
 'Zonnewende': C. Th. Baltzer
 'Arrarat': J.C. Meijs
 'Coen': A. Hartman
 'Hendrik Loncq': S. van Neijenhoff
 'La Trouvaille': C. Cremers
 '-zonder naam-': Fr. Pos
 'Het Anker': M. Briel en
 G. Bouman
 'Intramuros': R.E. van Duyl Schultz
 'Waterjuffer': T. Duveen
 't Rietnest': W.B.D. Hulstijn
 'De Zeehond': C.A. Helberg
 'De Kleine Brug': C.C. van Lidth
 de Jeude
 'Prinses Margriet': F.H. Monsma

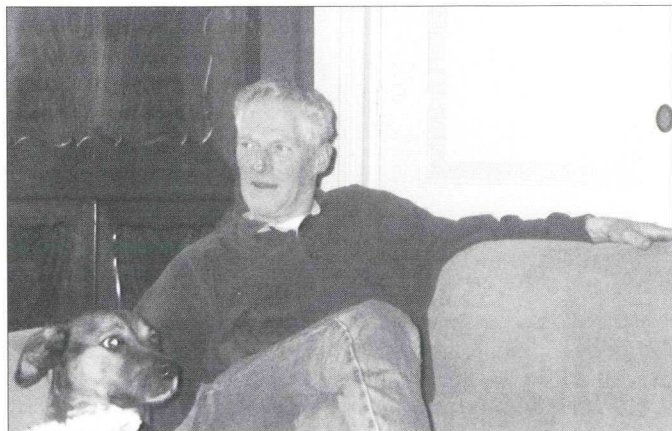
In gesprek met Gerrit Oussoren

Op 25 februari 2005 hadden twee leden van de interview-werkgroep een gesprek met Gerrit Oussoren, wonende aan de Angstelkade in Nieuwersluis. De heer Oussoren was toen bijna 62 jaar oud. Zijn hele leven heeft hij in de gemeente Loenen gewoond, van Nieuwersluis trok hij naar het dorp Loenen en nu woont hij weer op zijn oude stekje aan de Angstelkade. Over zijn jaren in onze gemeente weet hij vele interessante dingen te vertellen.

Gerrit, vertel eerst eens iets over jezelf.

Ik heet Gerrit Johannes Oussoren en ben geboren op 5 mei 1943 in de historische boerderij 'Klein Middenhoek' aan de Angstelkade (nummer 8) in Nieuwersluis. Mijn beroep is timmerman. Mijn ouders waren Mattheus Oussoren (1898-1967) en Ermpje van Dommelen (1899-1953). Zij trouwden op 17 april 1924 en gingen in Kortrijk (bij Kockengen) wonen. Vader werd daar melkveehouder op de boerderij van zijn oom Wijnand Oussoren, die geen kinderen had. Daar werden de oudste vier kinderen uit ons gezin geboren. Het gezin verhuisde omstreeks 1930 naar de boerderij Angstelkade 8 in Nieuwersluis. Zij ruilden met oom Rinus, die boer was aan de Angstelkade. Hier werden nog zes kinderen geboren, waarvan ik de jongste ben. In totaal hadden mijn ouders tien kinderen, vijf meisjes

Gerrit Johannes Oussoren, geb. 1943.

en vijf jongens: Marry, Bep, Cor, Gé, Alie, Henk, Rien, Gerrit (jong overleden), Emmy en ik. In 1943 verdronk mijn broer Gerrit op vierjarige leeftijd in de Angstel, een paar maanden later werd ik geboren en naar hem vernoemd. In de kast in mijn woonkamer ligt nog altijd een klompje en een lokje haar van hem. Ook ligt er een handtasje van mijn moeder en het zakhorloge van mijn vader.

Mijn opa Cornelis Oussoren had vijf zonen, waarvan mijn vader er één was. Ook hij was al eigenaar van de boerderij Angstelkade 8. Dit historische pand kwam in 1860 in het bezit van onze familie, toen mijn overgrootvader het pand voor 17.000 gulden kocht van Willem Hendrik de Heus, die het op zijn beurt in 1850 had gekocht van de erfgenamen van het Amsterdamse echtpaar Abraham Bierens en Gouda Margareta Willink. Het koopcontract uit 1860 is nog in mijn bezit. Het pand droeg vroeger de naam 'Zonnezaad', maar vanaf 1850 werd het 'Klein Middenhoek', waarschijnlijk omdat het oorspronkelijk de verzorgingsboerderij was van de buitenplaats 'Middenhoek'. De buitenplaats lag aan de Straatweg langs de Vecht en de boerderij aan de Angstel aan het einde van de lange strook grond, dat vroeger geheel in eigendom was van 'Middenhoek'.

De boerderij heeft dus een lange geschiedenis?

Ja, de monumenten-inventarisatie van de gemeente Loenen geeft bijzondere informatie over de boerderij (Angstelkade 8), het daarbij behorende zomerhuis (Angstelkade 7) en de vrijstaande rentenierswoning (Angstelkade 6). Van de laatste woning, die mijn overgrootvader Mattheus Oussoren in 1896 had laten bouwen, was omstreeks 1920 een boerderijtje gemaakt met een kaashuis, kelder en een hooiberg. Dit laatste pand is nu mijn eigendom. Ik woon daar sinds 1995.

De boerenhofstede is een z.g. krukhuisboerderij, die dateert uit circa 1600. Het gebouw is volgens de monumentenbeschrijving van

Het gezin van
Mattheus Oussoren
en Ermpje van
Dommelen: op de
voorste rij v.l.n.r.
Henk, Rien, vader,
Emmy, moeder,
Gert, Alie en Gé, op
de achterste rij
v.l.n.r. Bep, Marry
en Cor.
Foto 1946.

arcitectonisch historische betekenis vanwege de karkteristieke hoofdvorm (L-vormige plattegrond), het bouwtype, de gevelindeling en de historie. Uit oude stukken blijkt, dat de boerderij met "henniptuyn en wayland" in 1646 eigendom was een zekere Gerret Albertz. Rond 1830 bevond zich in de Stichtse polder op het terrein van 'Klein Middenhoek' een watermolentje voor onderbemaling van het land.

Het voorhuis van de boerderij ligt evenwijdig aan de kade langs de Angstel en wordt bekroond door een rieten schilddak, dat is gekoppeld aan het zadeldak van het achterhuis en de stallen. De voorgevel bezit aan de linkerzijde twee vensters met luiken, waarachter zich de opkamer en de kelder bevinden. Aan de rechterzijde van de voordeur bevinden zich twee vensters met luiken. Het erf van de boerderij is voorzien van leilinden aan de voorzijde, een hooiberg aan de achterzijde en het zomerhuis aan de rechterzijde. Het familiewapen met drie hoorns en een kroon boven de voordeur is afkomstig van de familie Oussoren, die in 1896 naast het complex de vrijstaande rentenierswoning liet bouwen. In 1928 liet opa Cornelis Oussoren op het erf nog een houten schuur bouwen. Dit is in het kort de geschiedenis van de drie panden, die

nog steeds in het bezit zijn van leden van onze familie. Mijn overgrootvader Mattheus Oussoren, die 'Klein Middenhoek' in 1860 kocht, had ook belangstelling voor de politiek. In 1885 aanvaardde hij zijn benoeming tot lid van de gemeenteraad van Loenen. Deze functie heeft hij tot en met 1908 uitgeoefend.

Kun je je nog iets herinneren van je jeugd aan de Angstel?

Mijn vader was - zoals gezegd - melkveehouder en moeder zorgde voor het maken van de kaas. Zij had een bepaald soort humor. Tijdens het kaasmaken zong zij altijd. Ik herinner mij nog het lied:

O, waar ik eens kind was, plekje der jeugd,
zo zonnig, zo zorgeloos, zo rein in 't geneugd!
In latere jaren verzorgde vader de kaasmakerij, maar soms gebeurde het weleens, dat het van verkeerde melk was gemaakt, afkomstig van minder goede koeien. Het gevolg was dat de kazen te bol of te plat werden en vooral die platte waren net natte dweilen. Ik lustte ze niet en daarom weiger ik nu nog steeds boerenkaas te eten.

Eenmaal per maand ging vader met paard en wagen en de goede kazen naar de kaasmarkt in Breukelen. Toen ik ongeveer 4 of 5 jaar was, mocht ik met hem mee, zittend naast vader

op de bok. Op de markt in Breukelen werden de paarden uitgespannen en gestald. Vader liet mij dan alleen bij de brik achter. In het begin vond ik het niet leuk, zo erg zelfs dat ik er bij stond te janken!

In ons gezin hebben zich enkele zeer ingrijpende gebeurtenissen voorgedaan. Ik vertelde al van mijn broertje Gerrit, die in 1943 in de Angstel verdronken is. Toen ik negen jaar oud was overleed mijn moeder op 53-jarige leeftijd (23 maart 1953), een ramp in een gezin met negen opgroeiende kinderen. Dit was kort na de watersnoodramp in Zeeland. Ik herinner mij nog dat ik op school een opstel over deze ramp moest maken, maar voor mij was het gemis van mijn moeder op dat moment veel erger. Een groot deel van mijn jeugd ben ik opgevoed door mijn zusters Gé en Alie, die toen al twintigers waren. Vader was altijd druk in zijn boerenbedrijf en bovendien een man van weinig woorden, maar ondanks het gemis van moeder bleven we een hecht gezin. Mijn vader overleed op 69 jarige leeftijd (31 augustus 1967, op de verjaardag van mijn zus Gé), toen ik 24 jaar oud was. De dag na de begrafenis van vader, verdronk onze zwager Arie Hoogendoorn in Portengen, de man van mijn twee jaar oudere zus Emmy. Hij reed voor hun boerderij met een trekker in de sloot,

kwam onder de trekker en verdronk. Ze waren pas drie jaar getrouwd en mijn zus was zwanger van haar tweede kind, dat twee maanden later werd geboren. Als familie hebben wij haar een tijdlang geholpen, ik stond haar bij op het bedrijf.

In datzelfde jaar trouwden mijn zusters Gé en Alie, dus al met al een jaar om nooit te vergeten.

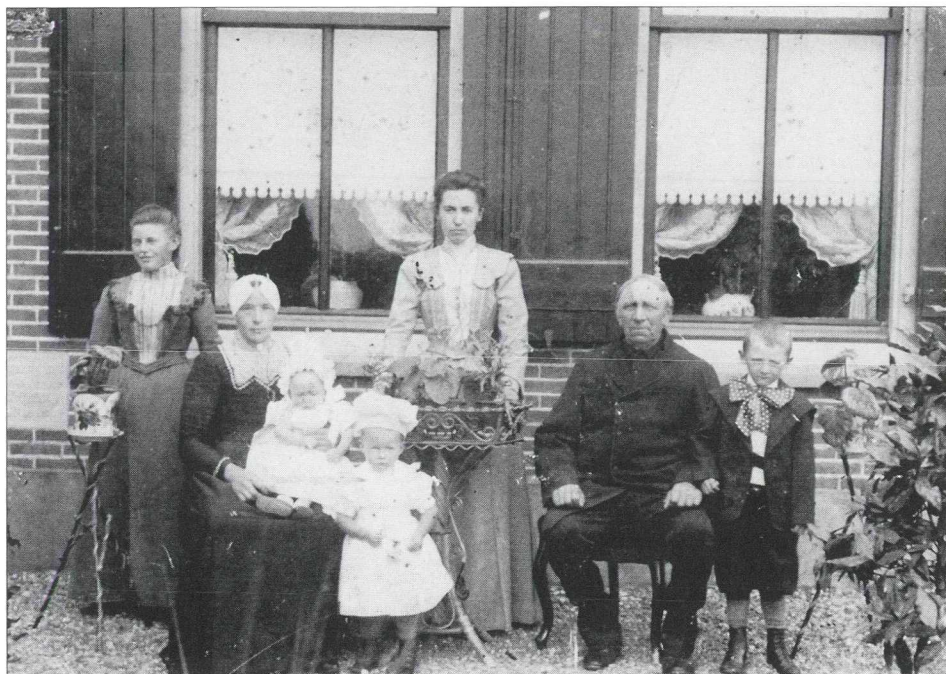
Je bent opgegroeid aan de Angstelkade, dus aan het riviertje de Angstel. Waar loopt dit riviertje en op welke dorpjes waren jullie georiënteerd?

Hier heb ik drie topografische kaartjes om een en ander duidelijk te kunnen maken, vooral omdat dit gebied zo excentrisch ligt. Over deze omgeving zal ik iets vertellen en in de geschiedenis duiken vanaf enkele decennia voor de tijd van mijn overgrootvader.

Begin negentiende eeuw liep er een onverhard pad met vele watermolentjes erlangs door de Stichtse polder rechtstreeks naar het dorp Loenen en dat kwam uit bij de Bloklaan. Er was toen nog geen spoorlijn en kanaal. Omstreeks 1843 is de spoorlijn Utrecht-Amsterdam aangelegd. H.J. Doude van Troostwijk, eigenaar van de buitenplaats Sterreschans, had daarvoor land verkocht aan de Spoorwegen op voorwaarde dat er een station

Het familiebezit Oussoren achter de verhoogde Angstelkade: v.l.n.r. de panden Angstelkade 8 (de boerderij), 7 (het zomerhuis) en 6 (de vroegere rentenierswoning). Foto 2006.

Een deel van de familie Oussoren in 1904. Op deze foto v.l.n.r.: Stien Bras (huishoudelijke hulp), zittend Marretje Oussoren-Hoogendoorn (1874-1943), grootmoeder van Gerrit. Bij haar op schoot Marinus Oussoren (1904-1980), daarnaast staand Hendrik Oussoren (1902-1978), staand in het midden Mijntje Oussoren, dochter van Mattheus Oussoren (1832-1918), de koper van de boerderij, die rechts naast haar op de stoel zit. Daarnaast rechts Mattheus Oussoren (1898-1967), de vader van Gerrit.

werd aangelegd en dat iedere trein er moest stoppen. Zodoende kwam er een stopplaats aan het begin van de Angstelkade. De eerste trein reed op 18 december 1843 met drie stopplaatsen, namelijk Breukelen, Loenen-Nieuwersluis en Abcoude. Later kwam er een station bij: Loenersloot-Vreeland. Voor onze familie was de spoorverbinding een enorme verbetering. Het betekende openbaar vervoer tussen Utrecht en Amsterdam.

Het verhaal gaat dat mijn oma nogal eens gebruik van de trein maakte om een dagje in Amsterdam te gaan winkelen. Overal kwam zij altijd te laat en dus ook bij de trein. Mijn zusjes (toen nog tieners) werden dan vooruit gestuurd om de trein te laten wachten met de woorden: "conducteur, er komt een oude dame aan, kunt U even wachten? Zo gebeurde het en oma kwam - gekleed in het zwart en het vuur uit haar sloffen lopend - buiten adem op het station aan, maar....de trein had gewacht!!!

In 1890 werd het Merwedekanaal gegraven. Op 4 augustus 1892 is het in gebruik genomen.

Voor de verbinding met de Westkanaaldijk, waaraan huisjes van Rijkswaterstaat waren gebouwd, en met het station Loenen-Nieu-

wersluis met houten huisjes voor de spoorwegbedienden werden een loop- en een draaibrug aangelegd. Niettemin werden wij door het kanaal min of meer van het dorp Loenen afgesneden.

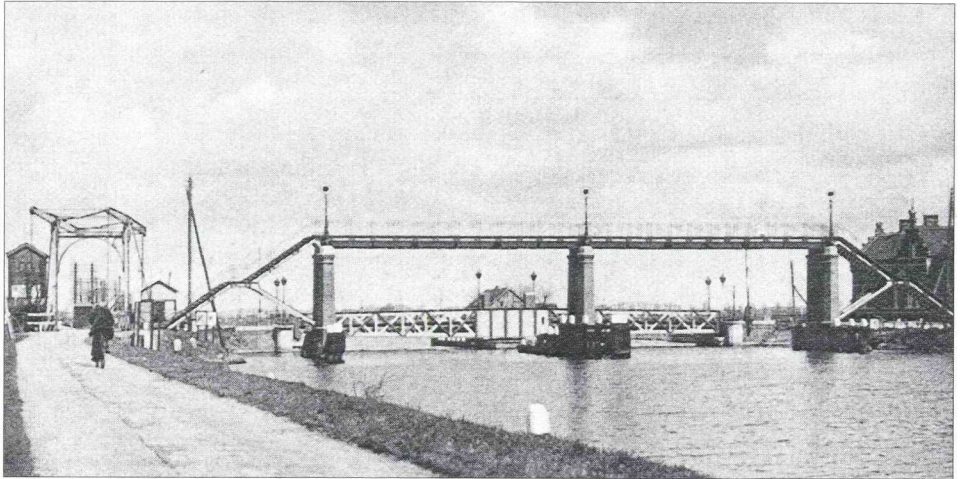
Het kanaal is tweemaal verbreed: de eerste keer tussen 1950 en 1953, waarna werd het kanaal Amsterdam-Rijnkanaal genoemd. In 1953 zijn de loop-en draaibrug en het station opgeheven en kregen wij een auto-pontveer. Ook dit is weer opgeheven, namelijk in 1972 bij de tweede verbreding van het kanaal.

Vroeger was er nog geen waterleiding, die is pas in 1930 aangelegd. Voor die tijd dronken de leden van onze familie water uit de Angstel. Wel gebruikten zij daarvoor een soort zuiveringsapparaten: potten gemaakt van gebakken klei, waarin zand en grint werd gedaan voor het zeven van het water. Voor het aanleggen van de waterleiding moest men vanaf Nieuwer ter Aa tot Loenersloot een pijpleiding in de grond graven, die bij ons en de burens door het land getrokken moest worden. Bij die transactie werd dan ook bedongen, dat ook de huizen van onze familie aansluiting op het waterleidingnet zouden krijgen.

Door deze verbinding kwamen de overburen

Station Loenen-Nieuwersluis (links) en de loop- en de draaibrug over het Merwedekanaal.
Coll.: W. Mooij

aan de andere kant van de Angstel niet in aanmerking voor een aansluiting en zodoende hebben zij tot 1955 water uit de Angstel moeten gebruiken, terwijl er soms dode dieren in dreven!!!

Uit mijn jeugd weet ik nog goed, dat wij pas in 1959 elektriciteit kregen. Voordien hadden wij andere verlichting: eerst olielampen en later gasverlichting op butagas. Het eerste jaar van de technische school (1956) moest ik als werkstuk een elektrisch schemerlampje maken, maar dat konden we toen nog niet gebruiken. Dus stond het als versiering op de schoorsteenmantel. In 1959 konden we het eindelijk laten branden. Wat een vooruitgang! Tegelijk met elektriciteit kwam er ook telefoon. Onder de stroomkabels aan de hoogspanningsmasten in de polder achter ons huis werd een telefoonkabel gehangen.

In 1955 werd begonnen met de aanleg van de snelweg A 2, tegenover de boerderij aan de overkant van de Angstel. Ik was toen 12 jaar en hoorde mijn vader zeggen: "nu is het met onze rust gedaan, weg met onze rustige, fraaie polder". Hij had gelijk, want tegenwoordig is het een onbeschrijfelijk lawaai aan de overkant van de Angstel! 's Nachts tussen 02.00 en 04.00 uur is het een beetje rustiger, maar dan slapen wij, als het goed is. Het 'Bellolijntje', een treintje op kolen, dat van Nieuwersluis via Vinkeveen naar Uithoorn en terug reed, moest ook wijken voor de aanleg van de rijksweg.

In de jaren zestig kregen we ook aan de voor-

zijde van de boerderij nog een hoogspanningsmast, waarmee het uitzicht totaal verprutst is.

Bovendien is er ook nog sprake van het plaatsen van windmolens langs de rijksweg A 2 en dan hebben we ongeveer alles om ons heen wat het fraaie landschap negatief beïnvloed. Aan de Angstelkade wonen we maar met vijf gezinnen, dus konden wij niets tegenhouden en werden wij zelfs niet eens gehoord over de veranderingen in het landschapsschoon!

Nu nog iets over de rivier de Angstel, die vroeger, tot begin negentiende eeuw, onderdeel was van de vaarroute tussen Amsterdam en Utrecht. Vanaf de Amstel voer de trekschuit uit Amsterdam bij Abcoude via het Gein naar de Angstel en dan via de Nieuwe Wetering bij Nieuwersluis naar de Vecht om zo door te varen naar Utrecht. In mijn jonge jaren kwam regelmatig de boot van Kelderman voorbij, een soort 'winkel van Sinkel'. Ik weet nog dat hij bij ons aanlegde en mijn moeder er allerlei inkopen deed, bijvoorbeeld keulse potten, bezems en andere huishoudelijke artikelen. Die keulse potten werden gebruikt om groenten, bijvoorbeeld andijvie, voor de wintervoorraad in het zout te zetten. Er werd een doek overheen gelegd met een paar stenen erop om de inhoud aan te drukken. Ik vond het resultaat net pruimtabak, maar ... "honger maakt rauwe bonen zoet". Boontjes, vlees, appels, peren en andere voedingsmiddelen werden gewekt. Ondanks het feit dat we afgelegen woonden, kwamen de bakker en de lappenman uit Nieuwer ter Aa; de slager en de

kruidenier uit Loenen toch wekelijks aan de deur.

Waar gingen jullie naar school en wat heb je verder voor opleiding genoten?

De oudste vier kinderen gingen in Nieuwer ter Aa op school. Zij werden met de roeiboot over de Angstel gezet, liepen de dijk uit naar school, ongeveer een half uur lopen. De andere kinderen zijn in Loenen op school geweest. Wij liepen of fietsten over de dijk langs de Angstel, staken bij het station Loenen-Nieuwersluis de voetbrug over het kanaal over en gingen vervolgens via het jaagpad langs de Vecht naar de 'school met den Bijbel' in de Dorpsstraat in Loenen. Lopend deden wij er ongeveer één uur over en dat tweemaal per dag. Het eerste jaar mocht ik met mijn oudere broer mee achterop de fiets. Daarna heb ik twee jaar heen en terug gelopen met mijn zus Emmy. Toen ik naar de vierde klas ging kregen wij samen één fiets om naar school te gaan. Dat leverde nog al eens strijd op wie er moest fietsen en daardoor belandde de fiets nogal eens in de sloot onder aan de dijk. Éénmaal per week moesten we 's avonds nog weer terug voor catechesatie.'s Zomers was dat nog wel te doen, maar 's winters was het vaak kleumen!

Gezien de grote afstand, hoefden wij niet naar de kleuterschool, dus de eerste klas van de lagere school was een groot gebeuren in ons leven!. In de eerste klas hadden wij juffrouw Roos en in de tweede juffrouw Brouwer, beiden een begrip in Loenen. Juf Roos was heel aardig en had veel geduld met ons als leerlingen. Tussen de middag bleven wij uiteraard over. Dan viel ons op, dat juf Roos altijd even met haar vriend Gerrit Kampert, die naast het schoolplein woonde, een gesprek voerde. Hij stond dan voor een bovenraampje en zij op het schoolplein.

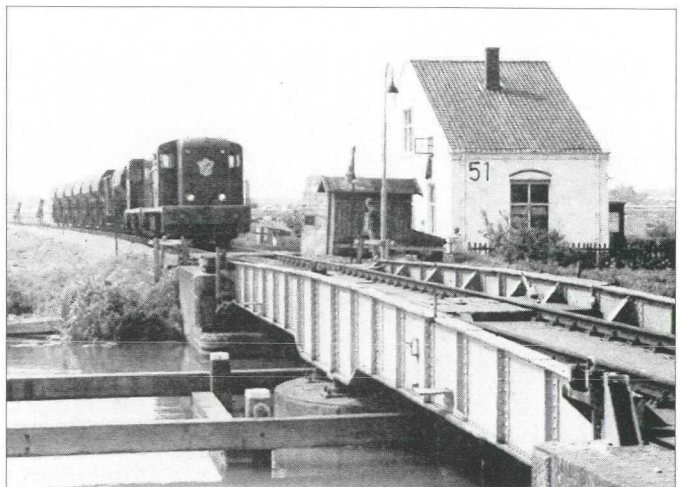
De juf is echter nooit getrouwd, het bleef een eeuwig durende verloving van misschien wel 25 jaar. Juf Brouwer heeft de rekentafels er letterlijk bij ons ingestampt. Zij zat in haar stoel op een vlondertje, hanteerde een lange meetlat en tikte daarmee op de grond het ritme van de tafels. In de derde klas kreeg ik meester Aalders, aan wie ik goede herinneringen heb, vooral vanwege zijn begripvolle opvang na het overlijden van mijn moeder. Het

hoofd van de school was "bovenmeester" van Schie, die je in de zesde klas kreeg. Het was een aardige, geestige man, waardoor je met plezier naar school ging. Het was ook een kundige meester. ik herinner mij nog zijn verhalen bij de schoolplaten, o.a. over Floris de Vijfde. Dan "hing je aan zijn lippen". Van Schie speelde viool. Hij had nogal een forse onderkin, die hing helemaal over het instrument. Hij kon waarschijnlijk wel goed spelen, maar een viool is voor mij nog altijd een 'jankinstrument'!

Omdat enkele broers al boer waren geworden, vond mijn vader dat hij ook wel een timmerman op de boerderij kon gebruiken. Na de lagere school ging ik dus naar de technische school in Utrecht. Drie jaar lang fietste ik naar Nieuwersluis, stalde deze bij de familie De Haan aan de Rijksstraatweg (50 meter van de bushalte), reisde vervolgens met de bus naar Utrecht, waar ik tenslotte nog een half uur naar school moest lopen.

Na de technische opleiding, ik was toen 16 jaar, moest ik werk zoeken. Via onze burens (boer Zagt), waar de firma Verwoerd aan het werk was, kwam ik in contact met dit Loenense bedrijf. In oktober 1959 kon ik er in dienst treden. De toenmalige baas van het aannemersbedrijf, Kees Verwoerd, wilde niet dat ik als jonge jongen zware zakken cement van 50 kg. sjouwde. Het bedrijf bestond toen vijf jaar en had veel werk bij boerenbedrijven, o.a.

Draaibrug over de Angstel bij Nieuwersluis met een goederentrein komende uit Uithoorn. Deze spoorlijn stond bekend als het 'Bellolijntje'. Foto 1969.

storten van beton, metselen enz. Later kregen wij meer werk bij burgers, onder meer renovatie- en restauratiewerkzaamheden aan oude buitenplaatsen langs de Vecht. Dat werk heb ik altijd met veel plezier gedaan, vooral het restaureren van historische panden heeft mij veel arbeidsvreugde gegeven. Met de familie Sondaar van de buitenplaats 'Oud Over' ben ik zelfs een keer naar Frankrijk geweest om daar aan hun huis onderhoud te plegen.

Ben je ook in militaire dienst geweest?

Ja, in 1962 moest ik in dienst, eerst twee maanden basisopleiding in Ossendrecht, daarna naar Bergen op Zoom voor een chauffeursopleiding van twee maanden op een drietonner, een zware vrachtwagen. Zodoende leverde mijn diensttijd mij een burger-rijbewijs op. In de zeer strenge winter van 1962-1963 werd ik overgeplaatst naar Steenwijkerwold, voor mij een afgelegen oord ergens in de buurt van Steenwijk. We moesten in die barre kou veel op bivak-oefening. Ik was ingedeeld bij de landmacht en diende als chauffeur bij de artillerie op een drietonner met daarachter een aanhanger met een 25 pondsgeschutsstuk. In tweede wereldoorlog waren deze wapens in de woestijn in Afrika gebruikt. Bij sommige van die voertuigen zag je onder de groene verf nog de zandkleur van voorheen. In totaal heb ik zestien maanden gediend en geen heimwee gehad zoals sommige kameraden.

Uit jouw familie zijn enkele leden naar Canada geëmigreerd. Kun je daar iets over vertellen?

Twee zusters en één broer zijn in de jaren vijftig naar Canada geëmigreerd, nadat mijn twee zusters hier getrouwd waren. In de jaren na de oorlog waren de toekomstperspectieven voor velen in ons land niet zo rooskleurig en omdat al twee broers op de boerderij werkten, zochten enkele anderen hun heil elders. Voor boeren was Canada erg in trek. Ondanks de mogelijkheden in dat verre land was de start daar toch moeilijk. Het interieur van hun woningen in het nieuwe land bestond de eerste tijd uit sinaasappelkisten. Bovendien moesten zij toen nog lange werkdagen maken, soms wel zestien uur per dag. Jaren later wilde ik daar een "kijkje" nemen. Ik nam voor langere tijd vakantie, een soort werkvakantie, en reisde naar mijn familie in Canada. Daar had ik het echter vlug bekeken: voor een bouwvakker was het daar veel te koud en de winters duren er lang. En dan te bedenken dat er geen vorst-verlet bestond, dus dat betekende dan ook geen inkomen. Als je met bevroren vingers, oren en tenen je brood boven een vuurtje moet ontdooien, is de aardigheid er snel af. De ruimte en vrijheid in dat land stonden mij wel aan, maar na negen maanden ben ik snel weer naar de Angstel terug gegaan.

Was je betrokken bij het kerkelijk leven?

Jazeker, ik groeide op in een gereformeerd gezin. Ons gezin was lid van de gereformeerde kerk aan de Dorpsstraat in Loenen. Vroeger ging de familie zelfs met paard-en wagen naar de kerk, de paarden werden gestald bij boer De Reuver tegenover de Cronenburgerlaan en vandaar was het dan nog een klein stukje lopen, maar dat was voor mijn tijd. Mijn vader was jarenlang kerkenraadslid van de kerk in Loenen, eerst als diaken en later als ouderling.

Als kind ging ik eerst naar de Zondagsschool in het gebouw 'Rehoboth' in Nieuwersluis. Later mocht ik mee naar de kerk. Op mijn 22ste heb ik bij ds. H. G. Meynen belijdenis gedaan en sindsdien ben ik lid en nog steeds een trouw bezoeker van de kerk in Loenen. De afgelopen jaren was ik betrokken bij verschillende kerkelijke activiteiten: zo was ik vier jaar lid van de diakonie en nu ben ik al weer ruim zestien jaar lid van de Z.W.O. (zending, wereld-diakonaat en ontwikkelingsamenwerking)-commissie.

Gerrit Oussoren op de technische school in Utrecht. Foto circa 1957.

Was en ben je ook betrokken bij het verenigingsleven?

Nee, ten eerste had ik daar geen belangstelling voor en ten tweede had ik er geen zin meer in om 's avonds weer terug te gaan naar het dorp.

In 1977 ben ik getrouwd, in 1978 werd onze zoon Theo geboren. Omdat mijn echtgenote niet kon wennen aan de afgelegen woning aan de Angstel, zijn wij na vijf jaar naar Loenen verhuisd. Dat was ook goed voor onze opgroeiende zoon in verband met school en vriendjes. In 1988 ben ik helaas gescheiden. Na 12 jaar in Loenen gewoond te hebben, zijn Theo, die toen 16 jaar was, en ik terug gegaan naar Angstelkade 6. De ruimte en de natuur trekken mij meer dan het dorps- en verenigingsleven.

Je hebt zeker wel hobby's?

Jazeker, watersport (een bootje in de Angstel), zwemmen, schaatsen, motorrijden (maar ik heb helaas geen motor meer), fotograferen en tuinieren.

Weet je nog leuke werkervaringen waarvan je ons deelgenoot wilt maken?

In de jaren zestig werkten wij veel aan onderhoud van stallen. Rond koffietijd werden ook wij voorzien van koffie, maar altijd moest je afwachten, of het wel te drinken was. Niet altijd dus, want zo nu en dan gebeurde het, dat we ouwe koffie voorgeschoteld kregen met vellen als badlakens. We zaten buiten op strobalen (je werd meestal niet binnen uitgenodigd), collega Dirk bekeek met argus-ogen de inhoud van zijn kopje, viste met een vies gezicht de lakens eruit en gooide ze op de grond, waarna de boer reageerde: "het beste van de melk gooi je weg, je hebt zeker een te klein keelgat".

Op een keer waren wij in Breukelen aan het werk in een varkensschuur en koestal, waar het wemelde van de ratten. Voor we konden beginnen was het dus eerst ratten knuppelen met de hond van de boer erbij, een heel spektakel waar de dierenbescherming geen weet van had.

Tenslotte nog een leuk gebeuren, dat ik jullie ook niet wil onthouden. Bij een dame in Loenen, waar ik wat moest repareren, kreeg de

poes zijn etensbakje in de kinderstoel aangeboden en bij het zien van het bakje ging hij als een hondje met zijn pootjes omhoog in de houding zitten. Ieder huis heeft zo zijn eigen gewoonten.

Heb je nog aanvullingen op wat je reeds hebt verteld?

Ja, ik zou nog iets willen vertellen over de oorlogstijd. Ik ben geboren in 1943, maar toch herinner ik mij uit die tijd nog altijd drie dingen:

1. dat er in 1944 zoveel vliegtuigen laag overkwamen;
2. dat de Stichtse polder aan het einde van de oorlog door inundatie ongeveer één jaar onder water heeft gestaan en
3. dat er veel zwerfhonden bij ons aan kwamen, die - als ze niets te eten kregen - de schuttingen kapot knaagden.

Ook heeft er eens een Pool bij ons in de schuur overnacht. Op zolder lagen kazen te rijpen, die wij voor onszelf hadden gemaakt. 's Morgens gaf moeder hem boterhammen, maar voor hij vertrok, viel het ons op dat hij zijn jas zo raar omhoog had zitten. Eerst kregen wij geen argwaan, maar later ontdekten wij dat hij een kaas had meegepikt.

Tot slot nog iets over mijn werk

In 1999 werkte ik 40 jaar, en met veel plezier, bij de firma Verwoerd. Bij dit jubileum kreeg ik een groot feest aangeboden met een receptie voor de klanten en een diner met de collega's. Toen ik in 2003 de leeftijd van 60 jaar bereikte, ben ik gedeeltelijk met pensioen gegaan, waardoor ik tijd kreeg de renovatie van mijn eigen huis te voltooien. Ik hoop dat het mij gegeven is om de 50 jaar bij Verwoerd (in 2009) vol te mogen maken.

Riek Arink (interviewwerkgroep)
Hilde de Haan (interviewwerkgroep)
Kees de Kruijter (redactie)

NOTEN:

- 1) Ton Fafianie e.a., Loenen, geschiedenis en architectuur. Een deel uit de monumenten-inventarisatie van de provincie Utrecht. Zeist 2000, pag. 99-101.

“ONS MERK GARANDEERT GOED WERK”

WICO, speelgoed uit Nieuwer ter Aa

“Die enorme vrachtwagen blokkeerde het hele dorp!” Lachend herinnert Frans Wiebes jr. zich hoe in 1966 de dorpskern van Nieuwer ter Aa in rep en roer was.¹⁾ Als jochie van 13 vond hij het ook best interessant, dat zijn vader 2500 speelgoedgarages naar Frankrijk exporteerde. Wico, het bedrijf van Wiebes, was sinds 1956 gevestigd in de Dorpsstraat, op nummer 12, de voormalige meelfabriek. In dat pand werd tot 1976 het ‘sterkste speelgoed van Nederland’ gemaakt .

De stevige garages van Wico waren vooral bedoeld voor Dinky Toys. Daarmee kreeg het dorp Nieuwer ter Aa in de vijftiger jaren landelijke bekendheid. Niet alleen werd ‘Wico Nieuwer ter Aa’ trots in het merkje vermeld. Ook stond op de vroegste houten benzinepompjes in het telwerk 2943 297. Destijds het telefoonnummer van Wico, met het kengetal dat ook Loenenaren zich nog wel zullen herinneren. Een garage met deze pompjes staat nu in het

Poppen- en Speelgoedmuseum in Tilburg.

Decoupeerzaag

De geschiedenis van Wico begint in 1953 in Utrecht. Het pasgetrouwde paar Wiebes-Combee woonde in de Queridostraat. Frans Wiebes sr. werkte bij grootgrutters: eerst bij Albert Heijn, later bij Zijlstra. Zijn jonge vrouw had beneden een klein winkeltje, waar ze huishoudelijke artikelen en speelgoed verkocht. Zonder middenstandsdiploma. Dat stond op naam van Frans. Een ‘nevenfunctie’ oordeelde zijn werkgever en zette hem van de ene op de andere dag op straat. Om die financiële tegenvaller op te vangen gingen ze in 1954 met hun zoonje Frans boven de speelgoedwinkel van (schoon)ouders Wiebes wonen, Kanaalstraat 89 bis in Utrecht. Daar bleek het talent van mevrouw Wiebes: creatieve oplossingen bedenken. Zij stelde voor de winkelbetimmering uit de Queridostraat, die zo kort geleden duur was aangeschaft, te

Magazijn WIEKA,
Kanaalstraat 89 bis
in Utrecht,
rond 1950
(coll. Wiebes)

verwerken tot speelgoed. Met een decoupeerzaag maakte Frans Wiebes de eerste eendjes en paarden met karretjes. Zijn vrouw schilderde er de oogjes, vleugels en het halster op. Als snel volgden er auto's, met en zonder blokken, en garages. De producten werden verkocht in de winkel beneden en via contacten van opa Wiebes. De merknaam van het speelgoed werd: Wico (van Wiebes Combee)

De winkel van opa heette Magazijn WIEKA (van: Wiebes Kanaalstraat). Hij was na de oorlog, zo rond 1948, gestart met een fietsenhandel. Later kwamen er kindervagens bij, die door zijn vrouw van sierkussens werden voorzien. Rond 1950 werd overgestapt op speelgoed. Zijn ondernemende schoondochter bleek een aanwinst. Zij etaleerde het Wico speelgoed en won daarmee een prijs bij een etalagewedstrijd van winkeliersvereniging Lombok. 'U bent altijd gebaat.....bij Nederlands fabrikaat' schreef zij met grote letters in de etalage vol Wico speelgoed.

Voormalige 'meelfabriek'

Wie er niet zo bij gebaat waren, bleken de burenen. Die gingen klagen over stank. De compressor van de verfspuit stond namelijk in de dakgoot. In 1956, nu dus precies 50 jaar geleden, moest Wico verhuizen. Het werd het

bedrijfspannd met woning van de voormalige 'meelfabriek' in Nieuwer ter Aa, Dorpsstraat 12. Op 2 februari 1957 werden Frans en Dina Wiebes-Combee bijgeschreven in het bevolkingsregister van de gemeente Breukelen.

Over de geschiedenis van het pand is niet veel bekend. Het werd in het dorp meestal 'de meelfabriek' genoemd, omdat de Gebr. Van Dijk er jarenlang een fouragehandel hadden. Na hun overlijden bleef hun huishoudster in het huis wonen. Van deze mej. Slappendaal wordt verteld, dat zij, met haar lange rokken aan, prachtig kon schaatsen.

Toen de familie Wiebes in het pand kwam, was er nog een opkamer en ook een ouderwetse houten plee. De twee rechterhanden van Frans Wiebes zorgden dat de binnenkant voor het jonge gezin werd gemoderniseerd. Van buiten is het sfeervolle woonhuis nog steeds beeldbepalend in de oude dorpskern van Nieuwer ter Aa.

Brandweer

Wico kreeg in Nieuwer ter Aa de ruimte. De decoupeerzaag werd vervangen door een freesmachine en als materiaal werd alleen nog het beste hout gebruikt: paranapine. Ook in de bodemplaten van de garages werd het sterkste merk hardboard gekozen: Treetex,

*De voormalige
meelfabriek,
Dorpsstraat 12
Nieuwer ter Aa, in
1956
(coll. Wiebes)*

Model 36:
De combinatie-
service wagen met
afneembaar kraantje
(coll. Wiebes).

Al spoedig kon de werkplaats worden uitgebreid. In 1961 kwam er een spuitcabine bij. Verdere aanvragen voor het bouwen van een houtloods werden in 1962 en 1963 echter geweigerd. Het assortiment kon desondanks groter worden. Wico maakte poppenkasten, een ophaalbrug en poppenhuizen in verschillende maten, met en zonder verlichting. Ondanks de komst van een schuurmachine en schuurtrommel, werd mevrouw Wiebes nog vaak ingezet voor het fijnere werk. De Warenwet controleerde immers of het speelgoed glad genoeg was. Zodra het druk was ging zij 'naar achter', al gauw samen met de tweede zoon John, die met zijn kleine vingertjes al aardig mee kon doen. Alle drie de jongens hielpen trouwens, 'zodra ze konden kruipen'. De oudste, Frans jr., weet nog dat hij, toen hij een jaar of tien was, veel meer interesse had in de boerderij aan de overkant. Hij mocht daar best gaan melken, als zijn werk thuis eerst af was. Toch draaide niet alles om de fabriek. Vader Frans en zijn zonen zijn alle vier actief lid geweest van de Vrijwillige Brandweer Nieuwer ter Aa. De jongste, Gerard, heeft er zelfs zijn beroep van gemaakt bij de brandweer in Utrecht. Het spreekt vanzelf dat een knalrode brandweerauto pronkstuk is in de Wico-collectie.

Reiziger

Er werden wel lange dagen gemaakt. Dat was in de tijd van de wederopbouw heel normaal. Men werkte nog op zaterdag en de werkweek van een arbeider telde 48 uur, voor de baas

zelf gemiddeld 60.

Het werk in de speelgoedfabriek was onregelmatig. Om de stille maanden in het begin van het jaar te overbruggen naaide mevrouw Wiebes als thuiswerk bikini's en poppenkleetjes. Ook kwam ze op het idee feesthoedjes te maken voor Koninginnedag. Het bracht een leuke omzet, maar ook blaren op haar vingers door het knippen van kilometers crêpepapier. Die papieren hoedjes werden met beenderlijm beplakt met oranje crêpe en versierd met een rand franje.

Haar zoon herinnert zich nog hoe het hele huis vol stond met hoedjes die stonden te drogen.

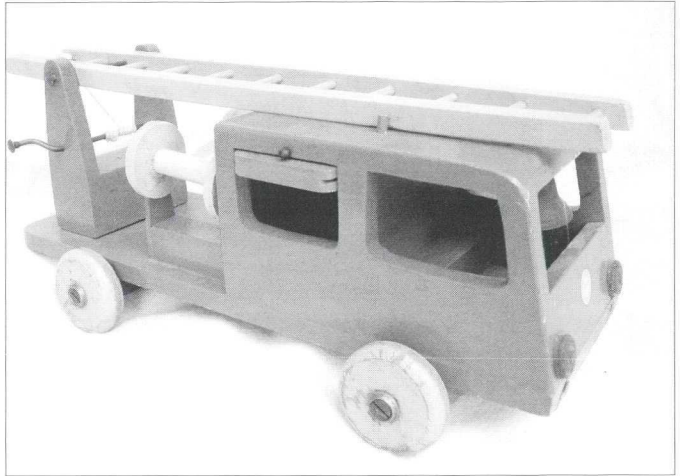
De speelgoedorders kwamen onder andere binnen via een freelance vertegenwoordiger, de heer Molenaar. Hij had, net als Wiebes zelf, een fotoboek met modellen, dat hij meenam langs de speelgoedwinkels in het land. Als hij van plan was naar een grote klant te gaan, nam deze 'reiziger' soms een kant en klaar model mee in de auto. Wico-producten kwamen zo in speelgoedwinkels in heel Nederland. Maar ook in de plaatselijke galanteriewinkel van mevrouw Leeflang in de Grutterstraat in Loenen aan de Vecht. De vaste expediteur was transportbedrijf Van Heeringen en van 't Hull uit Mijdrecht. Als zo'n vrachtwagen vol Wico-dozen de Dorpsstraat uitreed, betekende dat weer een flinke omzet. De bestellingen van de afnemers waren echter niet altijd een bron van vreugde. "Regelmatig ging er weer een failliet", verzucht mevrouw Wiebes. Het was echter haar

aard niet om dan bij de pakken neer te zitten. In 1978 benaderde ze accountant Louis van Zuylen, die enkele huizen verderop in Nieuwer ter Aa woonde. Het was een goede zet. Van Zuylen was bereid tips te geven voor boekhouding en bedrijfsvoering en in het vervolg ontfermde hij zich over de jaarrekeningen van Wico, ook nadat zijn administratiekantoor naar Breukelen was verhuisd

Inkooporganisatie Victoria

Niet alle klanten werden door reiziger Mole naar bezocht. Tweemaal per jaar stond Wico op de beurs van Inkooporganisatie Victoria. Die beurzen waren in voor- en najaar in een hotel in Hilversum en waren een trefpunt voor fabrikanten en afnemers uit binnen- en buitenland.

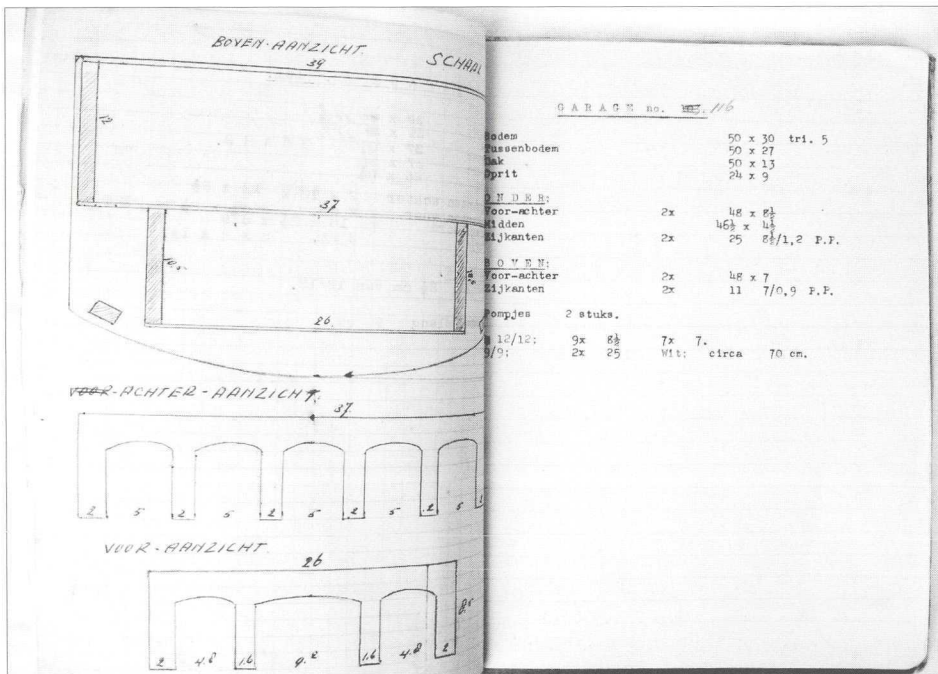
Wico liet in de jaren 1961 tot en met 1973 prijscouranten drukken voor hun beursstand, met een lijst van de modellen van dat jaar en de prijzen. Aan de hand daarvan is te zien, dat de auto's tot 1963 werden gefabriceerd. Van 1961 tot 1967 werden er ook poppenhuizen gemaakt, met en zonder verlichting. In 1963 werd zo'n poppenhuis, met keuken en voordeur, voor f 32,50 geleverd. Vanaf 1967 waren het vooral garages, elk jaar wel vijftien ver-

De Wico brandweerwagen
(coll. Wiebes)

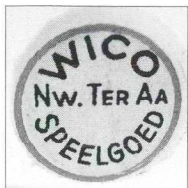
schillende modellen: dubbeldeks, 3 tot 16 inrijpoorten, met licht of lift. De fabrieksprijzen voor zo'n stuk speelgoed varieerden in 1968 van f 4,10 tot f 26,50.

Voor de aangesloten speelgoedzaken gaf Victoria een kleurige speelgoedfolder uit. Daarin staat een Wico garage in 1966 beschreven als "een grootstedse garage". In november 1965 werd de Goedheiligman verlokkt met de tekst: 'Met de lift of via de oprit kun je je wagens in deze garage laten parke-

Bestek van garage
model 116
(coll. Wiebes)

Watertransfer
Wico merkje
(coll. Wiebes)

ren. Met pompstation en .....verlichting! f 11,50. Zonder verlichting f 9,75.' De autootjes, die de winkeliers er bij verkochten, kostten f 0,75, en werden aangedreven met een vliegwiél. Nadeel van de inkooporganisatie was, dat er korting gegeven moest worden op de toch al krappe fabrieksprijzen van Wico. Al het speelgoed werd verpakt in bijpassende dozen met opdruk. De ophaalbrug was zo geconstrueerd, dat hij gedemonteerd in de doos kon, met de schroefjes in een zakje erbij.

In 1966 en 1967 waren er orders naar Frankrijk. Twee keer 2500 garages en een keer schoolborden. Die laatste opdracht verliep niet vlekkeloos. Het lag niet aan het vervoer, want ze konden makkelijk opgestapeld worden. Maar dat was het hem juist. De zeefdrukverf, waarmee ze bedrukt werden, gaf problemen. De tekst op de schoolborden en de bodemplaten van de garages werd namelijk niet meer met de hand aangebracht. Sinds 1965 kon met behulp van een zeefdrukraam en een rakel snel een patroon worden gedrukt. Die zeefdrukverf bleek echter heel langzaam te drogen op de schoolbordverf. En waar laat je 5000 natte borden.

Steendruk

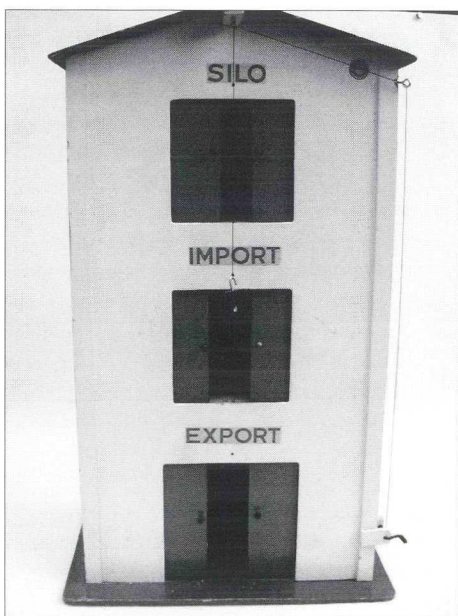
Wiebes werkte met een of twee man vast personeel. In de extra drukke maanden sep-

tember tot en met november was in de avonden soms wel een man of tien aan het werk. Mevrouw Wiebes sprong in waar nodig, Ze plakte teksten en merkjes, naaide gordijntjes voor de poppenkasten en poppenhuizen en monteerde wat voor grote mannenhanden onbereikbaar was: verlichting, schroefjes, ventiëlslangetjes aan de benzinepompjes en de bel in de cabine van de brandweerauto. Op de kiepauto's plakte ze de tekst ZAND en GRINT. De auto met een los verrijdbaar kraantje kreeg SERVICE en de pakhuizen IMPORT, EXPORT en SILO. Deze teksten waren (net als de Wico-merkjes) watertransfers, plakplaatjes die geleverd werden door Steendrukkerij van der Geest uit Utrecht. Dit bedrijf is sinds 1929 gevestigd in de Utrechtse binnenstad, Lange Lauwerstraat 10-12. Pas in 1978 ging daar de steendruksnelers de deur uit. Drukkerij Van der Geest was vanaf de dertiger jaren tot 1956 bekend van de transfers, die de koperen belastingplaatsjes voor fietsen vervingen. Tegenwoordig heet het bedrijf Zeefdrukkerij Van der Geest en is gespecialiseerd in stickers en transfers voor bijvoorbeeld kaarsen, souvenirs en tattoo's.

Via de drukkerij werd Wico gesponsord met originele transfers van Daf, Shell en nadat op 7 mei 1966 de Premix in Nederland geïntroduceerd was: Shellina. In het magazine Bijtanken van Shell stond in mei 2006 een artikel over Shellina. Binnenkort zullen de Shellina pompen op het voorterrein van de Shell stations verdwijnen. Daarmee zal, precies na 40 jaar, een tijdperk worden afgesloten. Snorfietsen en scooters hebben de brommer uit het straatbeeld verdrongen en de milieueisen rond het verkooppunt zijn steeds strenger geworden. Daarmee zijn de Wico- garages met Shellinapomp nog meer een stukje historie geworden.

Monsters

Een oom van mevrouw Wiebes, Van Beek, was in de vijftiger jaren directeur van Drukkerij Van der Geest en hij leverde niet alleen transfers, maar ook goede raad. "Neem nooit een firmant", bezwoer hij de jonge ondernemers. Frans Wiebes nam dat ter harte. Hij trok zijn eigen plan en was een perfectionist. Hij maakte zelfs vrachtauto's met een 'tuimelstel'. Dit zijn dubbele achterwielen, die net als bij een echte auto op de weg blijven bij verkeers-

Model 61, pakhuis
van 50 cm hoog,
staat in het Poppen-
en speelgoedmu-
seum in Tilburg.
(coll. Museum)

Model 102, een van de eerste garages uit Nieuwer ter Aa, staat nu in het speelgoedmuseum in Tilburg. In het telwerk van de pompje staat 2943 297.

drempels. Voor de beurzen van Victoria maakte hij steeds nieuwe modellen, die in dozen klaar stonden om naar Hilversum vervoerd te worden. Zijn 'monsters', noemde hij die. Oudste zoon Frans jr., die tot zijn trouwen bij zijn vader werkte, vond dat altijd een rare naam. Het waren toch geen monsters, maar prachtige spullen!

De 'monsters' werden ontworpen, door onder

andere Franse speelgoedfolders te bestuderen. De garages die daar in stonden, werden door Wiebes sr. aangepast en verbeterd. Voor het testen van de proefmodellen schakelde hij de kinderen van Nieuwer ter Aa in. Op de kleuterschool mochten ze er mee spelen en bepalen welke de mooiste was. Zo kon hij direct inspelen op de wensen van zijn kleine consumenten. Bovendien bleek door het hardhandig gebruik, waar eventueel zwakke plekken zaten. Die waren er niet veel. Frans jr. verzekert dat 'je er als volwassene op kon staan'. Alle poortjes van de garages werden versterkt met latjes van 12 x 12 mm die van dak tot bodem werden gelijmd en nog met een extra spijkertje vastgezet. Niet voor niets staat in de prijscouranten van Wico: "Ons merk garandeert goed werk".

Zolder

Vijfentwintig jaar geleden kwam een abrupt einde aan de geschiedenis van Wico door het overlijden van eigenaar en oprichter Frans Wiebes. Op 21 augustus 1980 was hij met zijn auto betrokken bij een ongeval op de overweg bij Nieuwer ter Aa en hij overleed in februari 1981. Sindsdien heeft de tijd stil gestaan in de fabriek van Wico. De machines zijn niet meer gebruikt en op zolder staat nog speelgoed in dozen..

Als Frans jr. met zijn moeder de spullen op zolder bekijkt, weten ze nog heel veel details over de productie van verschillende modellen te vertellen. De poppenkast in de vorm van een paddestoel komt tevoorschijn, en de

MADE IN HOLLAND

Het Poppen en Speelgoedmuseum Tilburg is sinds twintig jaar gevestigd in een monumentaal 19e eeuws pakhuis in het centrum van de stad. Als jubileumthema werd Made in Holland gekozen, omdat speelgoed van vaderlandse bodem meer aandacht verdient. Over de bekende namen als OKWA, ADO, SIO, Nooitgedagt en Simplex is voldoende gepubliceerd. Maar in de crisisjaren en tijdens de wederopbouw na de oorlog waren er wel honderd fabriekjes. Soms produceerden ze anoniem, meestal echter onder een eigen merknaam: zoals Rotor, Thedo, Wico, Profilo, Mobaco en Zabo

Bij de tentoonstelling gaat een boek verschijnen over de grote verscheidenheid aan Hollandse speelgoedfabrikanten in de 20e eeuw: Made in Holland, door Ellen-Wien Augustijn,

Info: Poppen en Speelgoed Museum Tilburg, tel: 013-5436305 of via www.poppenmuseum.nl.

Deze kiepwagen heeft het oudste Wicomerkje en is dus nog in Utrecht gemaakt (coll. Wiebes)

servicewagen met een mobiel kraantje er op. Dat werd geleverd met losse wieltjes en kon ook onder twee latjes achter op de wagen worden geschoven. De servicewagen werd, net als de pakhuizen, afgeleverd met zes gekleurde blokken met een oogje in een cellofaan zakje.

En natuurlijk zijn er de garages. De gehele productieperiode hebben de garages met extra stevige poortjes goed gelopen. Bij de duurdere modellen werden de mica ramen van de 50-er jaren in de loop der tijd vervangen door plastic en ook de houten benzinepom-

pjes werden van plastic. Ze werden klant en klaar ingekocht, net als de smeerbrugjes en autowasininstallaties. Deze laatsten werden uitsluitend op de export modellen gezet. Er waren nog meer verschillen tussen binnenlandse markt en export. Naar het buitenland mocht het Wico merkje er niet op en ook de kleuren waren anders. De eerste Wico garages hadden een groene bodem, rood dak en een gele tussenetage. Vanaf 1965 werd voor de bodems hamerslagverf gebruikt. Dat was sterker en de zeefdrukverf voor de lijnen hield er beter op. Voor Frankrijk werden in 1966 de daken blauw en de staanders blank. Men hield daar blijkbaar niet van rode daken. Zowel voor binnen- als buitenlandse markt werd de kleurige verf op het speelgoed gecontroleerd door de Nederlandse Warenwet. Eén keer bleek het groen van Koster uit Hilversum teveel lood te bevatten. Het werd vervangen door verf van VeVeVo

Bestek

Het assortiment van Wico telde tientallen variaties van garages en auto's, een ophaalbrug, viaduct, poppenhuizen, poppenkasten, een winkel, poppenschommel en boerenkar. Foto's van alle modellen zijn in albums geplakt en in de prijslijsten van de Victoria beurzen is te lezen welke modellen dat jaar geleverd werden. Ieder model kreeg een nummer. Dat kwam in de prijslijst en werd gestempeld op de onderkant. Frans jr. is even stil als hij tus-

Los tankstation met Shellina (coll. Wiebes)

sen de papieren een mapje tegenkomt. In zijn handen heeft hij een klein, maar belangrijk document. Op blaadjes ruitjespapier, die met een metalen klemmetje vastzitten, heeft zijn vader van elk model het bestek genoteerd. Nauwkeurig staat vermeld hoeveel materiaal er in gaat en de maten van de onderdelen, waar nodig aangevuld met een werktekening.

Plastic wint

Van de poppenschommel is er bestek voor twee modellen. De een was standaard. Het speciale model werd geleverd aan Perry van der Kar, toen een winkel in Amsterdam, nu landelijk bekend als Perry Sport.²⁾ Perry Sport verkoopt echter geen houten speelgoed meer. De tijden zijn veranderd. Ook Wico merkte in de jaren zeventig, net als vele andere Nederlandse speelgoedfabriekjes, dat plastic zou winnen. Tot 1976 duurde de speelgoedproductie. Daarna werd overgegaan op Hindeloper keukenattributen, die toen erg in de mode waren. Verder fabriceerde Wico alles waarvoor orders konden worden verworven, zoals kisten en pallets.

Nu, precies 50 jaar nadat Wico zich in Nieuwer ter Aa vestigde, komt er weer belangstelling voor de echte Hollandse producten. Voor al het speelgoed uit die tijd, 'toen geluk nog heel gewoon was', wordt gezocht. Twee garages en een pakhuis van Wico staan al in het Poppen- en Speelgoedmuseum in Tilburg.

Bij de familie Wiebes zit het in de genen. Op zolder tussen de dozen ligt een A4-tje. Het blijkt een spreekbeurt van de zoon van Gerard Wiebes.

"Mijn naam is Frank Wiebes. Ik ben 10 jaar en ik wil iets vertellen over de speelgoedfabriek van mijn opa....."

Wico transport, een van de eerste modellen, met het oudste Wico-merkje zonder Nieuwer ter Aa (coll. Wiebes)

Mieke Kennis

NOTEN:

- 1) Nieuwer Ter Aa heeft in het verleden tijdens de vele grenswijzigingen in deze regio, zoals in 1812, ook tot de gemeente Loenen behoord.
- 2) De geschiedenis van Perry van der Kar gaat terug tot 1866, toen de Perry-zaken werden opgericht. Sinds 1960 zijn de sportzaken onderdeel van het concern Bijenkorf Beheer NV (na 1970 KBB, Koninklijke Bijenkorf Beheer, nu Maxeda).

REACTIES

Hoe compleet de informatie over Wico ook bewaard is gebleven, dit verhaal is nog niet af. Het onderzoek naar Hollandse speelgoedfabrieken gaat door.

- wie weet meer over de Victoria Inkoop Organisatie ?
- waar waren de beurzen ?
- zijn er nog folders van Victoria ?
- heeft u speelgoed van Wico op zolder ?
- zijn er foto's van kinderen met Wico speelgoed ?
- ook graag reacties van oud-werknemers.
- en van kleuters die het speelgoed getest hebben.
- en verder eventueel alle soortgelijke info over de Hollandse speelgoedindustrie.
- zeer welkom zijn ook reacties van mensen die iets weten over de historie van het bedrijfspand van de 'voormalige meelfabriek' Dorpsstraat12 Nieuwer ter Aa

Reacties uit de Vechtstreek zijn heel welkom via miekekennis@wanadoo.nl

De molen Gabriël

De molen aan het Hilversums kanaal, aan het einde van de Kleizuwte te Vreeland, staat ook wel bekend als de Molen Gabriel, omdat de Haagse Schoolschilder Paul Gabriel ¹⁾ hem geschilderd zou hebben. Deze naam klopt echter niet, daar Gabriel wel de (niet meer bestaande) 'middelste molen' van Kortenhoef heeft geschilderd, maar niet deze 'voorste molen'. Op deze foto, genomen rond 1930, is de molen te zien, gelegen aan een smal jaagpad. Het Hilversums kanaal was in die tijd nog niet gegraven, dus de situatie rond de molen is heden ten dage heel anders. Naast de molen staat een hooimijt, waar in de volgende Vechtkroniek iets over zal verschijnen. Deze molen werd in 1635 gebouwd, naar een bestek van 67 artikelen, dat in getypte vorm

tien bladzijden A4 formaat beslaat. Bijzonder is dat de molen nooit vernieuwd is geweest. De molen werd aangenomen en gebouwd door Cornelijs Plempers, 'Meester moelenmaicker tot Naerden'. De bouw vorderde razendsnel: Op 15 maart 1635 werd de bouw aangenomen, en twee maanden later werd de molen al opgeleverd!

Naar mededelingen van Jan den Besten, die ook o.a. voornoemd geschreven bestek uit 1635 transcribeerde.

NOOT:

1. Paul Joseph Constantin Gabriel, 1828-1903.

Foto:
Coll. J. den Besten